



## Stockholms stads säkerhetsprogram

### Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads säkerhetsprogram godkänns enligt bilaga till utlåtandet.
2. Samtliga nämnder ska inarbeta Stockholms stads säkerhetsprogram i sin verksamhetsplanering.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del samt att ge samtliga bolagsstyrelser inom koncernen i uppdrag att anta Stockholms stads säkerhetsprogram enligt bilaga till utlåtandet.
4. Kommunstyrelsen ska ta fram tillämpningsanvisningar till Stockholms stads säkerhetsprogram.
5. Tidigare beslutat program Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023 (dnr KS 2019/1543) upphör att gälla.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

Stadsdirektören ska ta fram, revidera och besluta om tillämpningsanvisningar till Stockholms stads säkerhetsprogram.

### Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

#### Sammanfattning av ärendet

Föreliggande förslag till Stockholms stads säkerhetsprogram föreslås ersätta *Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023 (dnr KS 2019/1543)* och gälla samtliga nämnder och bolagsstyrelser i staden.

Utgångspunkten vid revideringen av programmet har varit att tydliggöra stadens höga ambition för säkerhetsfrågorna samt att anpassa verksamheten till rådande omvärldsförutsättningar, lagstiftning och andra riktlinjer som finns på området, bland annat den överenskommelse om kommunernas krisberedskap som slutits mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) om att alla kommuner ska ha ett styrdokument för sitt beredskapsarbete.

Det reviderade säkerhetsprogrammet slår fast övergripande mål för stadens säkerhetsarbete och beskriver stadens skyddsvärden och övergripande hotbild. Det slår därtill fast ansvarsfördelning för arbetet och vad som menas med att i stadens

kontext bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete. Förslaget inriktar slutligen stadens säkerhetsarbete inom fyra fokusområden; beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete samt personsäkerhet.

## Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, Polisregion Stockholm och Storstockholms Brandförsvår. Stockholms Stadshus AB har i sin tur underremitterat ärendet till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Bostadsförmedlingen i Stockholm AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, S:t Erik Markutveckling AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten och Avfall AB, AB Stokab, Kulturhuset Stadsteatern AB, Stockholm Business Region AB, S:t Erik Försäkrings AB och Mässfastigheter i Stockholm AB samt intressebolaget Stockholm Exergi AB. S:t Erik Markutveckling AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholm Exergi AB, Kulturhuset Stadsteatern AB, Bostadsförmedlingen i Stockholm AB och Stockholm Business Region AB har valt att inte svara på remissen.

*Arbetsmarknadsnämnden* anser att programmet har en tydlig struktur och att på ett tydligt sätt beskriver stadens säkerhetsarbete och vill poängtera fördelarna med en gemensam struktur för övergripande styrdokument och förordar att säkerhetsprogrammet förs samman med trygghetsprogrammet.

*Exploateringsnämnden* anser att förslaget är positivt då det bedöms ge en god grund för fortsatt arbete och samverkan med säkerhetsfrågor, exempelvis genom att peka ut fokusområden samt förtydliga roller och ansvarsfördelning för stadens förvaltningar och bolag.

*Fastighetsnämnden* är positiv till förslaget och anser att nämndens nuvarande arbete med utpekade prioriterade säkerhetsområden i det reviderade säkerhetsprogrammet innebär ett stöd och en tydlig inriktning för kontoret, men även för staden som helhet.

*Förskolenämnden* ställer sig positiv till förslaget och betonar vikten av att öka medvetenheten och kompetensen kring säkerhetsfrågorna generellt hos stadens anställda samt att säkerhetsarbetet sker och utvecklas än mer i samverkan i syfte att sprida kunskaper och goda exempel i staden.

*Idrottsnämnden* ställer sig positiv till det reviderade programförslaget.

*Kulturnämnden* är positiva till förslaget och anser att det ger en bättre och tydligare bild av stadens säkerhets- och beredskapsarbete än det tidigare programmet.

*Kyrkogårdsnämnden* ställer sig positiv till förslaget som nämnden anser lyfter de utmaningar som finns i samhället och ligger bra i linje med det arbete som nämnden bedriver.

*Miljö- och hälsoskyddsnämnden* anser att förslaget är välstrukturerat och konkret, och därmed utgör en värdefull grund för stadens arbete med säkerhetsfrågor.

*Servicenämnden* är positiv till förslaget, men anser att programmet är väldigt omfattande och med fördel hade kunnat delas upp i ett mer övergripande program, med mål och inriktning, och att detaljer och kravställning på nämnder och bolag bör finnas i tillämpningsanvisningar. Detta skulle ge programmet bättre förutsättningar att få styrande effekt inom staden samt bli lättare att anpassa för nya behov.

*Socialnämnden* ställer sig positiv till förslaget och välkomnar att beredskap är ett av fokusområdena i säkerhetsprogrammet. När det gäller arbete med personsäkerhet skulle nämnden önska en tydlighet kring hur arbetet med att förbättra säkerheten i lokaler kan bedrivas.

*Stadsbyggnadsnämnden* delar stadsledningskontorets bedömning att ett stadsövergripande styrdokument som samlar den övergripande styrningen av säkerhetsfrågorna är en förutsättning för att nå framgång i arbetet.

*Trafiknämnden* ställer sig bakom förslaget till säkerhetsprogram.

*Utbildningsnämnden* bedömer att det reviderade säkerhetsprogrammet utgör en bra grund för ett målinriktat arbete som utgår från stadens höga ambition rörande säkerhets- och beredskapsfrågorna. Nämnden efterlyser en beskrivning av hur beredskapsfrågan ska hanteras i förhållande till den verksamhet som bedrivs av enskilda huvudmän.

*Äldrenämnden* anser att det är bra att det finns kompletterande tillämpningsanvisningar som underlättar förvaltningens arbete och ser att det finns vissa utmaningar med uppföljningen av arbetet med kris- och civilberedskap då det finns begränsningar utifrån sekretess och detaljnivå. Nämnden ser också ett behov att förtydliga vem som har huvudansvaret i vissa ledningsförhållanden.

*Överförmyndarnämnden* ser mycket positivt på stadens höga ambitioner för säkerhetsfrågor och anser att programmets giltighetstid bör framgå samt att små förvaltningar borde få ett särskilt stöd i sitt säkerhetsarbete.

*Bromma stadsdelsnämnd* ser positivt på förslaget och anser att konkretiseringen av arbetet bör ske enhetligt för att inte skilja sig mellan stadsdelarna. Vidare önskar nämnden att de tillämpningsanvisningar och metodstöd som följer beslutet om godkännande av säkerhetsprogrammet utvecklas, remitteras och förankras innan de ges ut.

*Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd* ser positivt på förslaget som på ett bättre sätt tydliggör och konkretiserar arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor i staden, tillsammans med programmets tillämpningsanvisningar.

*Farsta stadsdelsnämnd* ställer sig positiv till förslaget då det tydliggör ansvarsfördelning och ligger i linje med rådande omvärldsläge, nytillkommen lagstiftning och förordningar.

*Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd* ser positivt på Stockholms stads nya säkerhetsprogram.

*Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd* ställer sig positiv till förslaget.

*Järva stadsdelsnämnd* ser positivt på den utvidgade skrivningen om chefers särskilda ansvar, på det förtydligade syftet avseende risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) och på att personsäkerhet lyfts fram i ett eget avsnitt. Nämnden skulle se positivt på ett förtydligande av vilka aktörer förvaltningarna förväntas samverka med och vill lyfta hur de lokala förutsättningarna ser ut för ansvaret att ha beredskap att erbjuda krisstöd utöver kontorstid.

*Kungsholmens stadsdelsnämnd* anser att förslaget på ett tydligt sätt slår fast övergripande mål och ramar för stadens säkerhets- och beredskapsarbete samt har en tydlig strategisk och systematisk inriktning.

*Norra innerstadens stadsdelsnämnd* ställer sig positiv till förslaget och efterfrågar tydliggöranden gällande begreppen civil beredskap, samhällsstörning och personsäkerhet då programmet ska förstås av den breda målgruppen av anställda inom Stockholms stad.

*Skarpnäcks stadsdelsnämnd* ser positivt på förslaget och på sektorsorganiseringen inom beredskap som formellt införs i samband med revideringen då nämnden anser att det kommer stärka Stockholms stads förmåga att kunna förebygga och motstå oönskade händelser.

*Skärholmens stadsdelsnämnd* är positiv till programmet och att det innehåller övergripande mål för stadens säkerhetsarbete och anser att kopplingen mellan de övergripande målen och programmets fokusområden kan förtydligas och instämmer i behovet av att tydliggöra och konkretisera vissa delar i säkerhetsarbetet genom kompletterande tillämpningsanvisningar och metodstöd.

*Södermalms stadsdelsnämnd* är positiv till förslaget och föreslår bland annat att uttrycket ”incidenter och samhällsstörningar” används i de delarna som syftar till hela skalan av oönskade händelser i säkerhetsprogrammet samt att frågan om terrorism bör få mer utrymme.

*Stockholms Stadshus AB* ser positivt på förslaget och anser att det är viktigt att sätta detta program i relation till övrig styrning inom staden och bolagen välkomnar därför att strukturen för Stockholms stads sektorsorganisation för civil beredskap som utarbetats under 2023 nu lyfts in i det nya säkerhetsprogrammet.

*Polisregion Stockholm* ser sammanfattningsvis att säkerhets- och trygghetsprogrammen bör adressera vikten av de mobila ordningsvakterna då de

tillför värden i form av faktiskt säkerhet, upplevd trygghet och ökat förtroende bland befolkningen i Stockholms stad.

*Storstockholms Brandförsvaret (SSBF)* ser det som mycket positivt att Stockholms stad i sitt säkerhetsprogram tar ett helhetsgrepp kring stadens säkerhetsarbete och anser att programmet följer en tydlig struktur vilket gör det lätt för läsaren att ta till sig innehållet.

### Föredragande borgarrådets synpunkter

Det förslag till säkerhetsprogram som nu föreläggs kommunfullmäktige för beslut utgår från tidigare program. I en värld som präglas av ett kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge finns det dock all ledning att revidera programmet och stärka stadens arbete. Allt det staden gör för att stärka säkerheten i staden ryms inte i programmet och ska inte heller göra det. En grundläggande utgångspunkt är fortfarande ansvarsprincipen och att det utifrån programmets innehåll och de obligatoriska risk- och sårbarhetsanalyser som varje nämnd och styrelse gör, ska vidtas de åtgärder som krävs för att staden ska vara en säker och trygg stad i en ofta orolig omvärld.

Måluppfyllnad av programmet ska i grunden ske genom att samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom ramen för ordinarie planerings- och styrningsprocesser anger egna mål och aktiviteter. I programmet förtydligas att ett effektivt säkerhetsarbete bygger på att arbetet i så stor utsträckning som möjligt integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell. I det systematiska säkerhetsarbetet ingår också att omvärldsbevakning, kommunikation, samverkan och geografiskt områdesansvar samt utbildning och övning ska genomsyra och vara integrerade delar i arbetet.

Stadsledningskontoret har tagit fram förslaget som med beaktande av ny lagstiftning och nya överenskommelser ska göra stadens förmåga bättre. Några av de förändringar som föreslås är att tydligare koppla samman krisberedskapen med civilt försvar i en sammanhållen planering för civil beredskap och ökad krishanteringsförmåga samt att en ny sektorsorganisation för stadens arbete med civil beredskap slås fast.

Syftet är som stadsledningskontoret konstaterar att möta den generella ambitionshöjningen för civil beredskap i Sverige och den nya nationella myndighetsstrukturen som trädde ikraft i oktober 2022. Vidare är syftet att skapa organisatoriska förutsättningar och en tydlig ansvarsfördelning som bidrar till en sammanhållen, ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden.

I programmet definieras fyra tydliga fokusområden som blir centrala för stadens arbete framåt. Det handlar om stadens arbete för stärkt beredskap, om ett konsekvent arbete för säkerhetsskydd, om ett stärkt olycksförebyggande arbete samt ökad personsäkerhet. Inom de olika fokusområdena beskrivs hur stadens arbete ska bedrivas för att nå resultat.

Det är glädjande att se att förslaget till program tagits emot så väl av stadens nämnder och styrelser. Flera pekar på värdet av ett tydligt strukturerat arbete och att det lägger grunden för ett robust arbetssätt.

Med det sagt finns det fortsatta utmaningar och omvärldsläget gör det angeläget att nämnder och styrelser använder det utrymme som programmet ger att möta de utmaningar som man ställs inför.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden konstaterar i sitt svar att den övergripande hotbilden mot staden och vårt samhälle ska ses i brett perspektiv och att exempelvis ett förändrat klimat med extremväder kan utgöra ett reellt hot som både kan påverka centrala funktioner i staden och få direkta konsekvenser för enskilda medborgare. Som nämnden konstaterar framgår detta av programmet men understryker att det behöver få genomslag i samhällsplanering för att minska konsekvenser av till exempel värmeböljor och översvämningar.

Såväl utbildnings- som äldrenämnden konstaterar att det är en utmaning att en stor del av den kommunalt finansierade välfärdsverksamheten bedrivs av andra huvudmän där stadens rådighet är begränsad samtidigt som staden har det yttersta ansvaret. Erfarenheterna från pandemin visar i detta att det behövs ett konsekvent arbete att samordna aktörerna samtidigt som stadens förmåga att garantera verksamhet i egen regi vid kriser behöver stärkas. Arbetet med att stärka den demokratiska kontrollen över välfärden är därför en viktig del i att stärka stadens säkerhet.

Det reviderade säkerhetsprogrammet lägger grunden för ett ambitiöst arbete i staden. I en orolig omvärld behövs det.

## Bilaga

Stockholms stads säkerhetsprogram, dnr KS 2023/1267-2.1

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservation** av borgarråden Christofer Fjellner och Dennis Wedin (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut
2. Att därutöver anföra

Omvärldsläget som råder inför antagandet av ett nytt säkerhetsprogram skiljer sig markant från den situation som rådde vid antagandet av det föregående programmet. Idag råder det krig i vårt närområde till följd av Rysslands orättfärdiga invasion av Ukraina och säkerhetsläget är osäkrare än på länge. Sverige är också utsatt för en omfattande desinformationskampanj som påverkar samhällets stabilitet.

Klimatförändringar ställer också krav på stadens beredskap att hantera händelser som kan vara samhällsstörande.

I egenskap av huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala centrum kan Stockholm antas vara särskilt utsatt för antagonistiska hot, attentat och dödligt våld. Då Stockholm stad ansvarar för nästan en tiondel av landets befolkning är det angeläget att säkerhetsarbetet fungerar väl. God beredskap och redundans i stadens verksamheter och digitala system ska aldrig vara valbart.

Säkerhetsprogrammet är tätt sammanlänkat med andra stadsövergripande styrdokument och det är angeläget att samordningen mellan central och lokal nivå fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det nya säkerhetsprogrammet konstaterar att den centrala krisledningen ska öva årligen och kriskrisledningsnämnden minst en gång per mandatperiod. Med anledning av det osäkra omvärldsläget framhåller vi vikten av att förvaltningar, nämnder och styrelser också har fått möjlighet att öva på olika potentiella scenarion.

Säkerhetsprogrammet kan inte vara ett statiskt dokument under programperioden utan behöver syfta till att konkret stärka Stockholms motståndskraft och beredskap. Under fokusområdet beredskap anser vi att det behövs skarpa skrivningar angående tillgången till skyddsrum då programmet saknar det helt i sin nuvarande form. En stark motståndskraft i Stockholm förutsätter också att medborgare har kännedom och kunskap om stadens säkerhetsarbete. Nämnder och styrelser ansvarar för att kontinuerligt arbeta med informationskampanjer bör också förtydligas för att uppnå programmets intentioner.

Då Stockholm har en stor andel fristående aktörer som är verksamma inom exempelvis omsorg och utbildning möter dessa verksamheter också tusentals stockholmare. Säkerhetsprogrammets skrivningar gällande civilsamhälle och näringsliv är för tunna och det är angeläget att det finns en struktur för samverkan även med aktörer utanför stadens organisation som inte omfattas av Samverkan Stockholmsregionen (SSR). Detta bör kompletteras och förtydligas utifrån samtliga fokusområden i programmet.

Vi vill också betona vikten av att Stockholm samarbetar internationellt där erfarenheter och arbetssätt kan delas för att bättre förbereda staden på samhällsstörande händelser. Under föregående mandatperiod blev Stockholm medlemmar i Counter Terrorism Preparedness Network (CTPN), ett nätverk av städer, akademiker och oberoende experter vars syfte är att stärka strategisk beredskap och utgör ett gott exempel på kunskapsutbyte.

**Reservation** av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut godkänns delvis.
2. Därutöver anförs följande

Vi saknar ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under den senaste tiden.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet.

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadsammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 24 april 2024

Karin Wanngård  
Kommunstyrelsens ordförande



**Reservation** av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

**Reservation** av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Delvis godkänna förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Stockholm stads säkerhetsprogram inkluderar inte vänsterextremistiska miljöer i kategorin för de största hoten mot demokratin, endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön. I Stockholms stads Riktlinjer i stadens arbete mot våldsbejakande extremism, som nu är ute på remiss, inkluderas vänsterextremistiska miljöer. Det är viktigt att Stockholms stads riktlinjer och program är samstämmiga i vad som utpekats som hotbilder.

Stadens säkerhetsprogram borde fokusera på alla tre miljöer eftersom de har en hög risk att begå brott med målet att förändra rådande samhällsordning i Sverige. De utgör ett hot mot demokratin och individers möjligheter att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter.

Vi efterfrågar därför en komplettering av Stockholms stads säkerhetsprogram där även vänsterextremistiska miljöer ingår i kategorin över de största hoten mot demokratin.

**Reservation** av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

**Reservation** av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslag på nytt säkerhetsprogram
2. Att därutöver anföra följande:

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som att hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

**Ersättaryttrande** av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut,
2. Att därutöver anföra följande

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala.

Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret.

Vi är skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet och otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsaspekt som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge.

## Ärendet

Stadsledningskontorets förslag utgör en revidering av *Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023 (Dnr KS 2019/1543)* som antogs av kommunfullmäktige i inledningen av 2020. En förändring mot tidigare program är att arbetet mot otyllåten påverkan brutits ut för att samlas tillsammans med andra frågor som kopplar till välfärdsbrottslighet i stadens reviderade trygghetsprogram. Det närliggande arbetet med personsäkerhet ligger dock kvar i säkerhetsprogrammet och har fokus på säkerheten för stadens anställda. En annan förändring är att det övergripande arbetet med informationssäkerhet lyfts in i stadens kvalitetsprogram, dock kvarstår det informationssäkerhetsarbete som omfattas av säkerhetsskydd i säkerhetsprogrammet. En ytterligare förändring handlar om att tydligare koppla samman krisberedskapen med civilt försvar i en sammanhållen planering för civil beredskap och ökad krishanteringsförmåga mot bakgrund av hur stadens arbete inom detta område utvecklats de senaste åren. I övrigt har revideringar gjorts för att anpassa programmet till ny lagstiftning samt nya överenskommelser för kommunerna som kompletterar lagstiftningen. Bland annat har en ny säkerhetsskyddslag börjat gälla under 2021 och MSB och SKR har slutit nya överenskommelser om kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar. Den kraftiga försämringen av det säkerhetspolitiska läget i omvärlden och den föränderliga hotbilden mot Sverige och Stockholm utgör också framträdande faktorer som påverkat innehållet i programförslaget. Mot den bakgrunden har programmets hotbildsanalys fördjupats och breddats och öppna källor från bland annat Säkerhetspolisen och försvarsmyndigheterna har använts som referens. Därtill har en rad planeringsprocesser och statliga utredningar pågått under den föregående programperioden och som påverkat innehållet i det reviderade programförslaget. MSB:s vägledning om kommunernas arbete med styrdokument för krisberedskap har konsulterats i framtagandet.

Övergripande handlar programmet om att stadens förmåga att förutse, förebygga och motstå oönskade händelser genom hela hotskalan ska vara stark och när en oönskad händelse ändå inträffar ska staden vidta rätt åtgärder för att minimera dess konsekvenser och säkerställa en snar återgång till normalläge. Det handlar också om att staden ska utveckla en robust beredskap för att möta svåra påfrestningar, där högsta beredskap är dimensionerande för stadens planering. Säkerhetsprogrammet anger att stadens planering för säkerhet och beredskap ska vara scenarionetralt, vilket innebär att ha förmåga att hantera alla typer av händelser oavsett vad det är som inträffar. Måluppfyllnad av programmet ska ske genom att samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom ramen för ordinarie planerings- och styrningsprocesser anger egna mål och aktiviteter.

Säkerhetsprogrammet föreslås utöva övergripande styrning av stadens åtaganden inom ramen för lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt utgöra det styrdokument för arbetet med krisberedskapen som alla kommuner ska ha i enlighet med MSB:s och SKR:s överenskommelse om

kommunernas krisberedskap och som i skrivande stund är under revidering. Programmet innehåller dessutom inriktning för stadens olycksförebyggande arbete. Det innebär att säkerhetsprogrammet och Storstockholms brandförsvars handlingsprogram tillsammans täcker in stadens olycksförebyggande arbete enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Personssäkerhetsfrågorna har samlats i ett eget avsnitt i syfte att ta ett helhetsgrepp om dessa frågor.

Förslaget till reviderat säkerhetsprogram anger stadens skyddsvärden och synliggör den övergripande hot- och riskbilden för staden i det säkerhetspolitiska läge som råder. Förslaget anger därtill att säkerhetsarbetet ska ske samordnat och med en tydlig ansvarsfördelning så att stadens samlade resurser används i relation till de mest framträdande behoven. Det beskriver att ansvaret är tvådelat, vilket betyder att säkerhetsarbetet ska bedrivas på såväl central nivå av kommunstyrelsen som på lokal nivå av nämnder och bolagsstyrelser och att ansvaret för det verksamhets- och områdesspecifika säkerhetsarbete som åvilar samtliga nämnder och bolagsstyrelser är långtgående. Genom förslaget till säkerhetsprogram slås en ny sektorsorganisation för stadens arbete med civil beredskap fast. Syftet är att möta den generella ambitionshöjningen för civil beredskap i Sverige och den nya nationella myndighetsstrukturen som trädde ikraft i oktober 2022. Vidare är syftet att skapa organisatoriska förutsättningar och en tydlig ansvarsfördelning som bidrar till en sammanhållen, ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden. Deltagande och ansvar i sektorsorganisationen fördelas mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser. Samordningen inom sektorsorganisationen betyder dock inte att någon nämnd eller bolagsstyrelse frantas det ordinarie verksamhetsansvaret för säkerhets- och beredskapsfrågorna.

I förslaget lyfts att ett effektivt säkerhetsarbete bygger på systematik och helhetstänk där arbetet i så stor utsträckning som möjligt integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell. I det systematiska säkerhetsarbetet ingår också att omvärldsbevakning, kommunikation, samverkan och geografiskt områdesansvar samt utbildning och övning ska genomsyra och vara integrerade delar i arbetet samt att grunden för allt säkerhetsarbete är verksamhetsspecifika och tematiska risk- och sårbarhetsanalyser.

I säkerhetsprogrammet görs en uppdelning av arbetet i fyra sammanlänkade fokusområden; 1) beredskap, 2) säkerhetsskydd 3) olycksförebyggande arbete samt 4) personsäkerhet. För respektive område beskrivs hur stadens arbete ska bedrivas för att nå resultat.

## **Stadsledningskontoret**

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 15 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är av stor vikt att staden bedriver ett målinriktat arbete som utgår från stadens höga ambition för säkerhets- och beredskapsfrågorna

och som också ligger i linje med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer. Säkerhetsfrågorna omgärdas alltmer av ökade lagkrav och nya omvärldsförutsättningar som kräver särskild styrning av arbetet. Att samla den övergripande styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument utgör enligt stadsledningskontoret en förutsättning för att nå framgång i arbetet. Stadsledningskontoret gör också bedömningen att det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget och Stockholms särskilda förutsättningar påkallar att stadens arbete med säkerhets- och beredskapsfrågor har en strategisk och systematisk inriktning.

Förslaget till säkerhetsprogram är anpassat till regelverk och andra relevanta riktlinjer vilket medför att det till stor del utgår från olika krav som ställs på Sveriges kommuner och som stadsledningskontoret menar ger en tydlig ram och avgränsning till programmets struktur och innehåll.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att stadens säkerhetsarbete bedrivs professionellt och systematiskt och att alla verksamheter i staden har god kunskap om roller och ansvar. Därför tydliggörs vad som menas med systematik i ett eget avsnitt samt att ett särskilt avsnitt behandlar ansvarsfördelningen inom staden. Stadsledningskontoret föreslår att nämnder och bolagsstyrelser även fortsatt ska ha en funktion på strategisk nivå som samordnar säkerhetsarbetet inom respektive verksamhet. Stadsledningskontoret är medveten om att arbetet hos flertalet nämnder och bolagsstyrelser är uppdelat på flera individer och verksamheter och att det i takt med frågornas betydelse skett en utökning och breddning av kompetenser men vill ändå framhålla att det behöver finnas ett grundläggande krav om att det finns en funktion som kan agera samordnande för verksamhetens arbete med säkerhetsfrågor. Stadsledningskontoret föreslår genom säkerhetsprogrammet att en ny struktur och sektorsorganisation för arbetet med civil beredskap formellt inrättas i staden för att integrera civil beredskap i den ordinarie verksamheten och att de verksamheter som är ansvariga för och behöver samverka om uppbyggnad av civil beredskap inom särskilda sakområden har goda strukturella och organisatoriska förutsättningar för att nå framgång med det. I fullmäktiges budget för 2024 har berörda nämnder och bolagsstyrelser uppdragits att delta i detta arbete.

Stadsledningskontoret föreslår också en struktur där säkerhetsarbetet fokuseras på fyra områden, som inte ska ses som separata stuprör utan tvärtom är starkt sammanlänkade. Exempelvis tar samtliga områden avstamp i de verksamhetsspecifika risk- och sårbarhetsanalyserna där verksamheterna identifierar vilka risker och sårbarheter som är prioriterade och som kräver direkta insatser, särskilda handlingsplaner eller kontinuitetshanteringsåtgärder. De fyra områdena är beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete samt personsäkerhet. Att personsäkerhetsfrågorna beskrivs i ett särskilt avsnitt är enligt stadsledningskontoret ett sätt att skapa medvetenhet och inriktning kring ett samhälls- och arbetsmiljöproblem med påverkan på stadens anställda och förtroendevalda och som kan få allvarliga följdverkningar som ytterst är demokratihotande.

Stadsledningskontoret föreslår att programmet inte har en rubrik som anger ett tidsspänn för dess giltighetstid men att giltighetstiden ska följa den rytm som anges för antagande av styrdokument i överenskommelsen om kommunernas krisberedskap, alternativt utifrån nya krav som kan tillkomma. Det betyder att programmet utifrån de förutsättningar som gäller i skrivande stund ska gälla till utgången av 2027.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att ytterligare tydliggöra och konkretisera vissa områden i säkerhetsarbetet genom tillämpningsanvisningar. Tillämpningsanvisningarna föreslås komplettera programmet och ge praktisk vägledning i arbetet. Inom ramen för säkerhetsprogrammet 2020-2023 har ett tiotal anvisningar tagits fram och därtill ett antal metodstöd. Exempelvis finns anvisningar om krisstöd, risk- och sårbarhetsanalys, säkerhetsskydd, larmvägar och trygghetspunkter. Stadsledningskontoret föreslår att tillämpningsanvisningar fastställs av stadsdirektören. Stadsledningskontoret anser också att det är viktigt att kompetenshöjande insatser genomförs och att stadens alla verksamheter drar lärdomar av inträffade händelser och övar regelbundet för att höja krishanteringsförmågan. Därför kommer den stadsövergripande utbildnings- och övningsplanen revideras parallellt med säkerhetsprogrammet. Utbildnings- och övningsplanen fastställs av stadsdirektören i enlighet med nationella riktlinjer.

Stockholm är en växande stad med höga ambitioner om utveckling inom många olika områden och det är en utmaning att tillgodose alla intressen. Det kommer därför att vara nödvändigt att både göra avvägningar och hantera olika målkonflikter. Utöver interna intressen pågår därtill en nationell planering och förmågeuppbyggnad med tillhörande finansiell tilldelning för både fredstida kriser och inom totalförsvaret och som staden har att förhålla sig till. Stadsledningskontoret anser att stadens säkerhetsprogram ska vara ett bidragande underlag för att kunna göra kloka prioriteringar och andra avvägningar.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antar Stockholms stads säkerhetsprogram, bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Samtliga nämnder ska inarbeta Stockholms stads säkerhetsprogram i sin verksamhetsplanering. Stockholms stadshus AB anmodas att uppmana samtliga bolagsstyrelser inom koncernen att anta Stockholms stads säkerhetsprogram. Tidigare beslutat program Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023 (dnr KS 2019/1543) upphör att gälla. Kommunstyrelsen uppdras att ta fram kompletterande anvisningar till Stockholms stads säkerhetsprogram 2024-2027.

## Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, Polisregion Stockholm och

Storstockholms Brandförsvar. Stockholms Stadshus AB har i sin tur underremitterat ärendet till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Bostadsförmedlingen i Stockholm AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, S:t Erik Markutveckling AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten och Avfall AB, AB Stokab, Kulturhuset Stadsteatern AB, Stockholm Business Region AB, S:t Erik Försäkrings AB och Mässfastigheter i Stockholm AB samt intressebolaget Stockholm Exergi AB. S:t Erik Markutveckling AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholm Exergi AB, Kulturhuset Stadsteatern AB, Bostadsförmedlingen i Stockholm AB och Stockholm Business Region AB har valt att inte svara på remissen.

### Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	13
Arbetsmarknadsnämnden .....	17
Exploateringsnämnden.....	18
Fastighetsnämnden.....	19
Förskolenämnden.....	19
Idrottsnämnden .....	20
Kulturnämnden .....	21
Kyrkogårdsnämnden .....	22
Miljö- och hälsoskyddsnämnden .....	23
Service­nämnden .....	23
Socialnämnden.....	24
Stadsbyggnadsnämnden.....	25
Trafiknämnden .....	27
Utbildningsnämnden.....	27
Äldrenämnden .....	29
Överförmyndarnämnden .....	30
Bromma stadsdelsnämnd.....	31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	32
Farsta stadsdelsnämnd .....	33
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	33
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd .....	34
Järva stadsdelsnämnd .....	35
Kungsholmens stadsdelsnämnd .....	36



Norra innerstadens stadsdelsnämnd .....	38
Skarpnäcks stadsdelsnämnd .....	40
Skärholmens stadsdelsnämnd .....	41
Södermalms stadsdelsnämnd .....	44
Stockholms Stadshus AB .....	46
Polisregion Stockholm .....	57
Storstockholms Brandförsvär (SSBF) .....	59
Reservationer m.m. ....	60

### **Arbetsmarknadsnämnden**

**Arbetsmarknadsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

*Reservation* av Per Rosencrantz (M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Christina Tufvesson (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Johan Kling (C), se Reservationer m.m.

**Arbetsmarknadsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 7 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att Stockholms stads säkerhetsprogram på ett tydligt sätt beskriver stadens säkerhetsarbete, kopplingen till aktuell lagstiftning, mål för verksamheten och hur säkerhetsarbetet är organiserat. Programmets struktur är logisk och innehållet är enkelt att lätt att ta till sig.

Säkerhetsprogrammet har många beröringspunkter med det nyligen remitterade trygghetsprogrammet. De båda styrdokumenterna har vad gäller innehåll och form flera likheter men även flera större skillnader.

Säkerhetsprogrammet har, i jämförelse med trygghetsprogrammet och andra program i staden, inte någon giltighetstid. Säkerhetsprogrammet saknar även utpekade ansvarsområden, mål och aktiviteter för nämnder och bolag.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser en fördel med om stadens övergripande styrdokument följer samma struktur. Säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet utgjorde tidigare ett gemensamt dokument. Arbetsmarknadsförvaltningen förordar att dokumenten åter förs samman då gränsdragningen mellan styrdokumentens respektive ansvarsområden inte upplevs helt tydlig.

Arbetsmarknadsförvaltningen upplever att det finns viss otydlighet i dokumentet och dess gränsdragningar gentemot andra styrdokument, tillämpningsanvisningar och stöddokument inom området. Stöddokumenterna är viktiga som komplement till säkerhetsprogrammet för att göra programmet enkelt att implementera, och dokumenterna kunna kopplas till programmet på ett tydligare sätt. Otydligheten som nu uppstår riskerar att leda till utrymme för tolkningar, vilket inte bör finnas i styrdokument av denna karaktär.

På sidan fem respektive sidan sju i programmet beskrivs begreppen samhällsstörning och samhällsviktig verksamhet. Dessa begrepp har en tydlig koppling sinsemellan och avsnitten skulle kunna skrivas ihop för att gynna förståelse och tydlighet. Arbetsmarknadsnämnden föreslår hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

### **Exploateringsnämnden**

**Exploateringsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

1. Exploateringsnämnden anser remissen besvarad i enlighet med exploateringskontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

*Reservation av Dennis Wedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.*

*Reservation av Svante Linusson (C), se Reservationer m.m.*

**Exploateringskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 19 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret bedömer övergripande förslaget till Stockholms stads säkerhetsprogram som positivt. Förslaget program bedöms ge en god grund för fortsatt arbete och samverkan med säkerhetsfrågor, till exempel genom att peka ut fokusområden samt förtydliga roller och ansvarsfördelning för stadens förvaltningar och bolag.

En av flera förändringar mot tidigare program är att arbetet med otillåten påverkan brutits ut och samlats i trygghetsprogrammet med andra frågor kopplat till välfärdsbrottslighet. Exploateringskontoret anser att det blivit en otydlig gränsdragning kring såväl otillåten påverkan som personsäkerhetsarbetet i programmet och andra vägledande dokument i staden, som exempelvis ”Folder otillåten påverkan Stockholms stad och Polismyndigheten”.

Beträffande det övergripande arbetet med informationssäkerhet så lyfts det nu istället i stadens kvalitetsprogram, undantaget informationssäkerhetsarbetet som kopplas till säkerhetsskydd. Exploateringskontoret anser att detta klargör skillnaderna och är en bra uppdelning.

I det nya säkerhetsprogrammet har även en tydligare koppling, mellan krisberedskap och det civila försvaret, genomförts och medfört en sammanhållen planering för civil beredskap och ökad krishanteringsförmåga. Exploateringskontoret tycker att detta är bra och att det stödjer arbetet med den lokala beredskapen.

I det nya säkerhetsprogrammet har en faktaruta tagit fram där skillnaderna mellan Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och Väsentlighets- och riskanalys (VOR). Exploateringskontoret välkomnar detta förtydligande.

Revideringar har även gjorts i programmet för att anpassa det efter ny lagstiftning och överenskommelser som kompletterar lagstiftningen. Exploateringskontoret anser att detta är behövligt och väl genomfört i det nya säkerhetsprogrammet.

### **Fastighetsnämnden**

**Fastighetsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

*Reservation* av Henrik Virro m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Hansi Karppinen (L), se Reservationer m.m.

**Fastighetskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 16 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ställer sig positivt till förslaget och anser att det utgör en bra grund för stadens strategiska och systematiska arbete med fokus på både aktuella och viktiga säkerhetsfrågor. Den föreslagna revideringen fokuserar på ett väl avvägt sätt på att möta det allvarligt försämrade säkerhetsläget i Sverige och i vår omvärld. Säkerhetsprogrammet berör och fokuserar även på en förebyggande planering och hantering av hot och risker som kan innebära stora samhällsstörningar för staden och dess medborgare, vilket kontoret ser som mycket positivt.

Kontorets nuvarande arbete med utpekade prioriterade säkerhetsområden i det reviderade säkerhetsprogrammet innebär ett stöd och en tydlig inriktning för kontoret, men även för staden som helhet. Förslaget till revidering av säkerhetsprogrammet stödjer även kontorets målsättning med ett systematiskt och hållbart säkerhetsarbete.

### **Förskolenämnden**

**Förskolenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Ismail Ali (C), se Reservationer m.m.

**Förskoleförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiva till förslaget om Stockholms stads säkerhetsprogram.

Förvaltningen anser att programmet i sin helhet lyfter och belyser många angelägna frågeställningar.

Vidare bedömer förvaltningen att det är viktigt att såväl se över befintliga anvisningar och metodstöd, som att utveckla nya, än mer tydliga och praktiskt tillämpbara.

Förvaltningen är positiv till förslaget om att kompetenshöjande insatser generellt genomförs i syfte att höja kunskapsnivån. Vidare bör säkerhetsarbetet kunna utvecklas genom ökad samverkan och bildande av nätverk inom staden där kunskaper och goda exempel kan spridas.

Måluppfyllnad av programmet ska ske inom ramen för ordinarie planerings- och styrningsprocesser genom att stadens nämnder och bolag anger egna mål och aktiviteter. Förvaltningen anser det vara av stort vikt att det finns en övergripande styrning och ett tydligt stadsövergripande ansvar för säkerhetsfrågorna och att detta behöver tydliggöras och konkretiseras.

Förslaget till säkerhetsprogrammet tydliggör stora delar av det säkerhetsarbete som pågår i staden och förväntas utgöra användbart verktyg och underlag för styrning av stadens arbete.

## **Idrottsnämnden**

**Idrottsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Idrottsnämnden godkänner och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Mikael Sundin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Mikael Peterson (C), se Reservationer m.m.

**Idrottsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 30 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ställer sig positiv till det reviderade programförslaget. Det är viktigt att stadens arbete med säkerhets- och beredskapsfrågor sker systematiskt och är väl samordnat. Förvaltningen välkomnar därför både kompletterande

tillämpningsanvisningar för att ytterligare tydliggöra och konkretisera olika områden i säkerhetsarbetet samt kompetenshöjande insatser som höjer krishanteringsförmågan genom utbildning, övning och möjlighet att lära av erfarenheter från inträffade händelser. Idrottsförvaltningen är också positiv till att en ny struktur och sektorsorganisation för arbetet med civil beredskap formellt inrättas i staden för att integrera civil beredskap i den ordinarie verksamheten.

## **Kulturnämnden**

**Kulturnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Kristina Lutz m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Isabel Smedberg-Palmqvist (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

*Ersätтарыttrande* av Destiny Zandi Lindgren (KD), se Reservationer m.m.

**Kulturförvaltningens och Stockholms stadsarkivs** tjänsteutlåtande daterat den 9 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen och Stockholms stadsarkiv anser likt stadsledningskontoret att det är av stor vikt att staden bedriver ett systematiskt, tydligt och målinriktat arbete som utgår från en hög ambition för säkerhets- och beredskapsfrågorna och som också ligger i linje med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer.

Säkerhetsfrågorna omgärdas alltmer av ökade lagkrav och nya omvärldsförutsättningar som kräver särskild inriktning av säkerhetsarbetet. Att samla den övergripande styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument och att ytterligare implementera arbetet i verksamheterna kring måluppfyllelse och i verksamhetsplanering och -uppföljning, är en förutsättning för att nå framgång i arbetet.

Stadsledningskontoret gör likt andra aktörer gör bedömningen att det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget och Stockholms särskilda förutsättningar som huvudstad, påkallar att stadens arbete med säkerhets- och beredskapsfrågor har en strategisk och systematisk inriktning. Förvaltningarna anser att det nya förslaget också mycket väl lever upp till detta.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet ser positivt på urvalet av de fyra utvalda fokusområdena beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete samt personsäkerhet, och att Stockholms stads säkerhetsprogram för åren 2024-2027 ytterligare förtydligar kommunens uppdrag inom säkerhetsfrågor och civil beredskap jämfört med föregående säkerhets- och trygghetsprogram. Att utvalda delar har lyfts

över till det separata trygghetsprogrammet såsom exempelvis frågor om jäv och brottsförebyggande arbete är också en bra avvägning och åtgärd.

Stadsarkivet anser att det är rimligt att det övergripande informationssäkerhetsarbetet överförs till kvalitetsprogrammet. Det kan dock behöva förtydligas i Stockholms stads säkerhetsprogram att en god informationssäkerhet är en förutsättning även för delar av säkerhets- och beredskapsarbetet som inte gäller säkerhetsskydd. Exempelvis är informationssäkerhet en viktig del i arbetet i sektorn för försörjning av grunddata i organisationen för civil beredskap där Stadsarkivet ingår. I nuvarande lydelse kan det framstå som att informationssäkerhet endast är relevant för fokusområdet säkerhetsskydd.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet bevakar och ser behovet av separata tillämpningsanvisningar som komplement till Stockholms stads säkerhetsprogram i enlighet med initiativärendet från säkerhetsavdelningen (KS 2023/1267) ”kommunstyrelsen uppdras att ta fram kompletterande anvisningar till Stockholms stads säkerhetsprogram 2024-2027”. Vidare ges förslaget att samtliga nämnder ska inarbeta Stockholms stads säkerhetsprogram i sin verksamhetsplanering vilket kulturförvaltningen och Stadsarkivet anser bidrar till tydlighet, systematik och prioritering i frågorna enligt de nämnda fokusområdena.

Avsnitten om de fyra målen med säkerhetsarbetet, de sju målen för det civila försvaret och de fyra fokusområdena anser förvaltningarna är väl avvägda och väl beskrivna i förslaget till Stockholms stads säkerhetsprogram för 2024-2027. Kulturförvaltningen och stadsarkivet ser också positivt på att sektorsorganisationen för civil beredskap speglar den som gäller för statliga myndigheter vilket tydliggör de olika sektorernas beredskapsansvar, samarbete, planering och inriktning.

### **Kyrkogårdsnämnden**

**Kyrkogårdsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 14 februari 2024 följande.

Kyrkogårdsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Särskilt uttalande* av Jan Tigerström m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Ewa-Marie Ås (KD), se Reservationer m.m.

**Kyrkogårdsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 8 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det reviderade säkerhetsprogrammet. Kyrkogårdsförvaltningen anser att det är av stor vikt att staden bedriver ett målinriktat arbete som utgår från stadens höga ambition för säkerhets- och beredskapsfrågorna och som också ligger i linje med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer.

Staden har fortsatt stora utmaningar inom säkerhetsarbetet och säkerhetsprogrammet fastställer väl ansvarsfördelningen för arbetet och vad som menas med att bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete. Programmet lyfter de utmaningar som finns i samhället och ligger bra i linje med det arbete som kyrkogårdsförvaltningen bedriver.

Förvaltningen föreslår att kyrkogårdsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

### **Miljö- och hälsoskyddsnämnden**

**Miljö- och hälsoskyddsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

*Reservation* av Torbjörn Erbe m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Maja Boström (C), se Reservationer m.m.

**Miljöförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 29 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen anser att förslaget är välstrukturerat och tydligt, och därmed utgör en värdefull grund för stadens arbete med säkerhetsfrågor.

Förvaltningen betonar vikten av att den övergripande hotbilden mot staden och vårt samhälle ska ses i brett perspektiv. Riskerna med ett förändrat klimat, med bland annat extremväder som följd, är ett reellt hot som både kan påverka centrala funktioner i staden och få direkta konsekvenser för enskilda medborgare. Det är därför bra att detta omnämns särskilt i programmet. Förvaltningen vill även understryka vikten av att det görs riskbedömningar och åtgärder vid samhällsplanering samt ny- och ombyggnation, för att minska konsekvenserna av t ex översvämningar eller värmebölja.

Miljöförvaltningen välkomnar den nya sektorsorganisationen för civil beredskap, som i och med säkerhetsprogrammet slås fast. Syftet med sektorsorganisationen är att skapa organisatoriska förutsättningar och en tydlig ansvarsfördelning som bidrar till en sammanhållen, ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden. Sektorsorganisationen återspeglar i stora drag den organisation för civil beredskap som finns för arbetet på nationell nivå.

### **Serviceämnden**

**Serviceämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Serviceämnden beslutar att remissen besvaras med serviceförvaltningens tjänsteutlåtande.

**Serviceförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Serviceförvaltningen är positiv till förslaget. Dock anser förvaltningen att programmet är väldigt omfattande och med fördel hade kunnat delas upp i ett mer övergripande program, med mål och inriktning, och att detaljer och kravställning på nämnder och bolag bör finnas i tillämpningsanvisningar.

Serviceförvaltningen konstaterar att organisation för civil beredskap på nationell nivå är under utveckling med eventuellt tillkommande/förändrade sektorer. Att förslag till säkerhetsprogram är så omfattande samt att staden verkar i en snabbt föränderlig omvärld gör att programmet, utifrån exempel om förändrad sektorsorganisation, troligen kommer behöva revideras och uppdateras löpande genom fullmäktige beslut.

Att dela upp säkerhetsprogrammet i ett mer övergripande program, med mål och inriktning, och i tillämpningsanvisningar innehållande detaljer och kravställning på nämnder och bolag skulle ge programmet bättre förutsättningar att få styrande effekt inom staden samt bli lättare att anpassa för nya behov.

Serviceförvaltningen anser även att delar i programmet är väl detaljerade avseende hur arbetet ska utföras på lokal nivå vilket bättre följer stadens styrning i övrigt om det hanteras via tillämpningsanvisningar.

### **Risk- och sårbarhetsanalys, RSA**

I förslaget står att ”Utgångspunkten för ett systematiskt säkerhetsarbete är att ha fokus på verksamhetens bidrag till det som ska skyddas och värnas i samhället. Därför ska säkerhetsarbetet i stadens alla verksamheter utgå från aktuella och verksamhetsanpassade risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).” I den handbok som stadsledningskontoret tillhandahåller för nämnder och bolags RSA arbete står det att ”Enligt rådande föreskrifter är det aktörer med samhällsviktig verksamhet som är ålagda att göra en RSA.” Detta kan tolkas som dubbla signaler och serviceförvaltningen ser behov i att förtydliga och ensa vilket verksamhetsbegrepp som avses.

### **Olycksförebyggande arbete**

Beskrivningarna av det olycksförebyggande arbetet är även det starkt knutet till RSA. Ett angreppssätt som bör synliggöras inom detta fokusområde är det systematiska arbetsmiljöarbete, där riskobservationer och olyckor också omhändertas. Det systematiska arbetsmiljöarbetet lyfts under fokusområde personsäkerhet, men kan med fördel lyftas även under det olycksförebyggande arbete.

### **Socialnämnden**

**Socialnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss angående Stockholms stads säkerhetsprogram.



*Reservation* av Andrea Hedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

**Socialförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 9 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till det reviderade säkerhetsprogrammet. Texten är förklarande, strukturen i programmet är lätt att följa och kraven som ställs på nämnder och bolag är tydliga vilket är en förutsättning för ett systematiskt säkerhetsarbete både på lokal och på central nivå.

Socialförvaltningen välkomnar att beredskap är ett av fokusområdena i säkerhetsprogrammet, att strukturen för, och syftet med sektorsorganisation för civil beredskap är med i programmet och att stadens arbete med att uppnå en ökad krishanteringsförmåga beskrivs.

I programmet beskrivs stadens arbete med säkerhetsskydd på ett tydligt sätt vilket socialförvaltningen anser bidrar till att arbetet på lokal nivå underlättas.

När det gäller arbete med personsäkerhet skulle socialförvaltningen önska en tydlighet kring hur arbetet med att förbättra säkerheten i lokaler kan bedrivas. Det är en aktuell fråga för socialtjänsten i staden.

Socialförvaltningen anser även att stadens larmkedja skulle kunna beskrivas något tydligare i säkerhetsprogrammet.

En av förändringarna jämfört med tidigare program är att arbetet mot otillåten påverkan istället finns med i trygghetsprogrammet medan arbetet med personsäkerhet ligger kvar i säkerhetsprogrammet och har fokus på säkerheten för stadens anställda. Socialförvaltningen vill, utifrån ovanstående, understryka vikten av ett samordnat stöd i situationer där medarbetare inom socialtjänsten utsätts för hot, våld och trakasserier som en del av otillåten påverkan.

Sammanfattningsvis ställer sig socialförvaltningen positiv till revideringen av Stockholms stads säkerhetsprogram och föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss angående Stockholms stads säkerhetsprogram.

### **Stadsbyggnadsnämnden**

**Stadsbyggnadsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

*Reservation* av Johan Nilsson m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Björn Ljung (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

**Stadsbyggnadskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret delar stadsledningskontorets bedömning att ett stadsövergripande styrdokument som samlar den övergripande styrningen av säkerhetsfrågorna är en förutsättning för att nå framgång i arbetet.

### **Övergripande mål för stadens säkerhetsarbete**

Kontoret noterar att de övergripande målen för stadens säkerhetsarbete framförallt är kopplat till fokusområdet beredskap.

### **Kommunikation**

Programmet framhåller att nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att det finns redundans vid ett scenario där ordinarie kommunikationskanaler inte fungerar. Ägandeskapet för merparten tekniska lösningar inom staden ligger dock inte utspritt hos nämnder/styrelser utan centralt hos kommunstyrelsen. Det skulle i programmet, eller i anvisningar, kunna förtydligas vad som i sammanhanget avses med redundans och om det framförallt handlar om att säkerställa att mer manuella tillvägagångssätt finns på plats om behovet uppstår.

### **Personsäkerhet**

Ett av stadens fyra fokusområden inom säkerhetsarbetet är personsäkerhet. Arbetet med personsäkerhet ska ske inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet och knyter an till trygghetsprogrammet. Kontoret ser behov av att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan olika funktioner. De lagar och regelverk som styr stadens arbete med personsäkerhet skulle kunna lyftas fram för att tydliggöra arbetsgivaransvaret. Gemensamma formkrav för handlingsplaner får gärna utarbetas i anvisningar.

### **Informationssäkerhet**

Informationssäkerhet är ett annat viktigt och högst aktuellt område inom stadens säkerhetsarbete. I likhet med personsäkerheten skulle det kunna lyftas fram som ett fokusområde i säkerhetsprogrammet – även om det framförallt finns beskrivet i stadens kvalitetsprogram och styrs genom riktlinje för informationssäkerhet. Det skulle bidra till ambitionen om att ta ett helhetsgrepp om säkerhetsfrågorna.

### *Stadsbyggnadskontorets förslag till beslut*

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen och förklarar beslutet omedelbart justerat.

## **Trafiknämnden**

**Trafiknämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 15 februari 2024 följande.

Trafiknämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

*Reservation* av Sara Svanström (L), se Reservationer m.m.

*Ersättaryttrande* av Destiny Zandi Lindgren (KD), se Reservationer m.m.

**Trafikkontorets** tjänsteutlåtande daterat den 28 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ställer sig positivt till förslag till Stockholms stads säkerhetsprogram. Det aktuella omvärldsläget ställer höga krav på ett systematiskt säkerhetsarbete för att ha förmåga att hantera kriser, höjd beredskap och ytterst krig. För att möta omvärldsläget och stadens ökade ambitioner inom området planerar kontoret en organisationsförändring i början av 2024 i form av tillskapandet av en säkerhetsenhet. Flera nya resurser ska även rekryteras för att stärka kontorets säkerhetsarbete ytterligare och det föreslagna programmet kommer vara en tillgång för kontoret i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Att programmet lyfter vikten av en sammanhållande planering av beredskapen ser kontoret som en förutsättning för att kunna utveckla arbetet i den takt som läget kräver. Stadens nya sektorsorganisation för civil beredskap ser kontoret som särskilt välkomnande för att tillsammans bygga en robust organisation där samverkan och samordning är av yttersta vikt. Kontoret ställer sig positivt till att personsäkerhetsfrågorna bedrivs i ett särskilt avsnitt för att tydliggöra ämnets allvarlighetsgrad. Enligt programförslaget flyttas arbetet med otillåten påverkan till stadens trygghetsprogram. Kontoret ser behov av att arbetet med personsäkerhet och otillåten påverkan harmoniseras med varandra då ämnena är tydligt sammanlänkade.

Det olycksförebyggande arbetet inryms under ett eget fokusområde i säkerhetsprogrammet. Trafikkontoret noterar dock att inget av de övergripande målen i programmet kopplar an till fokusområdet. De flesta mål kopplar an till samhällsstörningar, men inte olyckor. Mot bakgrund av ovanstående föreslår trafikkontoret att trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

## **Utbildningsnämnden**

**Utbildningsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

*Reservation* av Andréa Hedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Linnéa Vinge (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

*Ersätтарыttrande* av Frida Bondesson (KD), se Reservationer m.m.

**Utbildningsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 31 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Det reviderade säkerhetsprogrammet utgör en bra grund för ett målinriktat arbete som utgår från stadens höga ambition rörande säkerhets- och beredskapsfrågorna. Säkerhetsprogrammet syftar också till att säkerställa att arbetet ligger i linje med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer.

Säkerhetsfrågorna omgärdas generellt alltmer av ökade lagkrav och nya omvärldsförutsättningar, som kräver särskild styrning av arbetet och behov av samordning.

Stockholms särskilda förutsättningar i egenskap av huvudstad och i kraft av stadens storlek påkallar att stadens arbete med säkerhets- och beredskapsfrågor har en strategisk och systematisk inriktning. Den föreslagna sektorsorganisationen ger olika verksamheter goda förutsättningar för att nå framgång med uppbyggnad av och samverkan kring civil beredskap. I fullmäktiges budget för 2024 har berörda nämnder och bolagsstyrelser fått i uppdrag att delta i detta arbete.

Beredskapsfrågan i förhållande till andra huvudmän Förvaltningen saknar emellertid en beskrivning av hur beredskapsfrågan ska hanteras i förhållande till den verksamhet som bedrivs av andra huvudmän. Utbildningsförvaltningen ansvarar för den skolverksamhet som bedrivs i kommunal regi. I Stockholms stad bedrivs emellertid en betydande del av skolverksamheten i enskild regi.

Förvaltningen ser ett behov av samordning gentemot enskilda huvudmän i beredskapsfrågan och hur en samordning ska bedrivas avseende beredskapsplanering mellan kommunen och enskilda huvudmän. Konsekvensen av en utebliven samordning kan bli stor. Ansvaret för skolverksamheten vilar i grunden på kommunen i det fallet en enskild huvudman inte skulle klara av att bedriva fortsatt utbildning i ett krisläge eller höjd beredskap.

Skolverket har i en hemställan till regeringen (dnr. 2022:2602) föreslagit att en statlig utredning bör få i uppdrag att ta se över enskilda huvudmäns ansvar vid en höjd beredskap. Då Stockholms stad tillhör den kommun med flest antal och en stor andel enskilda huvudmän bör samordningsfrågan gentemot andra huvudmän prioriteras i beredskapsarbetet. Det bör också noteras att utbildningsförvaltningen inte har rådighet själva över de enskilda huvudmännen utan ansvarar som tidigare beskrivits för den kommunala skolverksamheten. Frågan om samordning vid höjd beredskap med enskilda huvudmän bör därför lyftas i ett strategiskt sammanhang, utifrån stadens samlade ansvar och organisation vid höjd beredskap.

Sammantaget är det förvaltningens uppfattning att det reviderade säkerhetsprogrammet anger en bra grundstruktur för hur säkerhetsarbetet ska bedrivas i Stockholms stad i egenskap av huvudman och som organisation. Programmet överblickar hela det säkerhetsrelaterade området och är pedagogiskt i sin beskrivning av det arbetet som ska bedrivas.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för barns rättigheter eller jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

### **Förslag till beslut**

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden ska ärendet justeras omedelbart.

### **Äldrenämnden**

**Äldrenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

Äldrenämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Hugo Laigar m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Rosie Rothstein (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Thomas Wihlman (C), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Robert Mjörnberg m.fl. (alla V), Felix Finnveden m.fl. (alla S) och Vivianne Gunnarsson m.fl. (alla MP), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Nike Örbrink (KD), se Reservationer m.m.

**Äldreförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att Stockholms stads säkerhetsprogram är ett viktigt program. Ökade lagkrav, nya omvärldsförutsättningar och det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget kräver särskild styrning av arbetet. Förvaltningen ser positivt på att dessa frågor samlas i ett stadsövergripande dokument.

Förvaltningen anser att det är bra att det finns tillämpningsanvisningar som tagits fram inom ramen för säkerhetsprogrammet 2020-2023. Förvaltningen anser att dessa ger bra vägledning och att de konkretiserar och förtydligar arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågorna. De underlättar även förvaltningens arbete och i samverkan med övriga förvaltningar i staden. Äldreförvaltningen ser stora möjligheter att tillvarata

resultaten från arbetet inom sektorsorganisationen för civilt försvar vid revideringar och kompletteringar tillämpningsanvisningarna.

Äldreförvaltningen ser dock vissa utmaningar med uppföljningen av arbetet med kris och civil beredskap. Arbetet med risk och sårbarhetsanalyser, RSA samt rapportering inom ramen för stadens integrerade ledning och styrning är naturligtvis en del men har sina begränsningar utifrån sekretess och detaljnivå. Om Stockholms stad ska kunna bygga en robust beredskap är det otvetydigt så att åtminstone vissa ledningsfunktioner i staden måste ha en väl uppdaterad och korrekt bild av stadens förmåga att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner för att kunna sätta in rätt åtgärder utan fördröjning. Pandemins första månader är ett typexempel på ett glapp mellan den förmåga staden och flera andra aktörer trodde sig ha gällande tillgång till skyddsutrustning och kunskap att använda utrustningen, med den verkliga förmågan. Uppföljning som grund för planering är därför ett utvecklingsområde som äldreförvaltningen vet pågår men ändå vill se förtydligt och utvecklat.

Äldreförvaltningen ser också ett behov att förtydliga vem som har huvudansvaret i vissa ledningsförhållanden. Principerna om ansvar, likhet och närhet som ska tillämpas inför, under och efter en samhällsstörning har sina utmaningar när det kommer till praktisk handling. Ett exempel kan vara privata utförare inom hemtjänsten som arbetar inom flera geografiska områden men kan behöva enhetlig ledning. Ett annat är att så effektivt som möjligt använda äldreomsorgens resurser inom ett visst område och vem som då avgör hur och när resurser ska omfördelas. Detta behöver inte stå i säkerhetsprogrammet utan kan hanteras i tillämpningsanvisningar.

## **Överförmyndarnämnden**

**Överförmyndarnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 8 februari 2024 följande.

Som svar på remissen överlämnar överförmyndarnämnden förvaltningens tjänsteutlåtande.

**Överförmyndarförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 20 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser mycket positivt på stadens höga ambitioner för säkerhetsfrågor. När det säkerhetspolitiska läget i världen försämras och stockholmarnas oro och utsatthet ökar behöver staden svara med en tydlig förmåga att förutse, förebygga och motstå oönskade händelser. När något ändå sker ska staden stå stark och agera i rätt tid och på rätt sätt för att minimera händelsens konsekvenser. Alla som lever och vistas i Stockholm ska känna förtroende, trygghet och tillit till att Stockholm stad står stark, förberedd och professionell i att förebygga och hantera händelser på bästa sätt. Tryggheten är en förutsättning för att Stockholm ska kunna fortsätta vara en öppen, demokratisk och livskraftig stad. Upprättandet av ett gemensamt styrdokument inom staden är en viktig komponent för att mobilisera och ange inriktning för stadens

säkerhetsarbete. Förvaltningen ställer sig överlag positiv till säkerhetsprogrammet och dess utformning och innehåll. Förvaltningen vill dock särskilt lyfta fram några aspekter av både programmet, som det säkerhetsskapande arbetet i sin helhet, som förvaltningen tycker är extra viktiga att belysa. Dessa redogörs för här nedan.

Förvaltningen anser att programmets giltighetstid ska framgå redan i rubriken. Förvaltningen delar inte Stadsledningskontorets åsikt att programmet inte ska ha en rubrik som anger ett tidsspänn för dess giltighet. Förvaltningen anser tvärtom att tydligheten i att giltighetstiden framgår redan i rubriken är positiv. Om informationen inte ska vara inkluderad i rubriken bör den åtminstone framgå någon annanstans i programmet på ett tydligt sätt.

Förvaltningen anser att små förvaltningar borde få ett särskilt stöd i sitt säkerhetsarbete. I dagsläget gör säkerhetsprogrammet ingen skillnad på olika verksamheter inom staden med hänsyn till verksamhetens storlek och kapacitet. Samma krav ställs på Överförmyndarförvaltningen med cirka 60 anställda som på Utbildningsförvaltningen med cirka 16 000 anställda. Kraven på stadens verksamheter ska vara höga. Förvaltningen delar Stadsledningskontorets uppfattning att det är viktigt att stadens säkerhetsarbete bedrivs professionellt och systematiskt och att alla verksamheter inom staden har god kunskap om roller och ansvar. För att förverkliga den målbilden är det dock viktigt att erkänna och hantera olika verksamheters förmåga och kapacitet att hantera dessa frågor med den professionalitet, kvalité och systematik som anstår och förväntas av Stockholm stad. Att jobba professionellt och systematiskt med säkerhetsfrågor av den komplexitet som följer av att vara landets största stad samt huvudstad är en egen profession. Det är ett arbete som kräver särskilda kunskaper och erfarenheter. En liten förvaltning som Överförmyndarförvaltningen har inte förmåga eller kapacitet att bedriva ett sådant arbete på egen hand på den nivå som vore önskvärd. Förvaltningen behöver hjälp att kartlägga eventuella brister i den egna verksamheten, planera upp och sätta en organisation, planering och struktur som gör verksamheten helt redo för eventuella händelser samt prioritera och avgöra vilka samverkansprojekt som är viktigast för förvaltningen att medverka i utifrån den egna verksamhetens behov samt stadens behov. I dagsläget genomförs detta arbete utefter bästa förmåga. I så här viktiga frågor borde dock inte resultatet tillåtas variera beroende på förmåga. Tillräcklig förmåga borde tillföras förvaltningar för att uppnå ett förväntat resultat.

### **Bromma stadsdelsnämnd**

**Bromma stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Findel Madison (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Louise Minnhagen (L) och Mattias Keresztesi m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

**Bromma stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är av största vikt att Stockholms stad har ett genomarbetat säkerhetsprogram. Programmet behöver ligga i linje med aktuell lagstiftning och relevanta riktlinjer. Det föränderliga säkerhetspolitiska omvärldsläget och Stockholms stads särskilda förutsättningar gör att säkerhetsarbetet behöver vara strategiskt inriktat och med ett ökat fokus. Därför är ett stadsövergripande styrdokument för säkerhetsfrågorna viktigt för att nå effektivitet och måluppfyllnad i arbetet.

I Stockholm har vi sedan några år tillbaka hanterat en rad större och mindre kriser. Det har påverkat Bromma på flertalet sätt, dels under pandemin samt det ansträngda läget på elmarknaden. Även den våldsvåg som drabbat Stockholmsområdet samt de olika påverkanskampanjer, framförallt mot socialtjänsten, och den för Sverige pågående NATO-ansökan har spelat en roll. Lärdomarna från hanteringen av dessa händelser och liknande anser förvaltningen speglar innehållet i säkerhetsprogrammet. Stadsdelsförvaltningen vill att konkretiseringen av arbetet sker enhetligt för att inte skilja sig mellan stadsdelarna. Vad gäller beredskap och systematiskt säkerhetsarbete så gäller det, enligt förvaltningens åsikt, att det finns en tydlighet och samordning. Därför önskar stadsdelsförvaltningen att de tillämpningsanvisningar och metodstöd som följer beslutet om godkännande av säkerhetsprogrammet utvecklas, remitteras och förankras hos förvaltningen innan de ges ut.

#### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

*Reservation* av Gustav Johansson m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 12 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på förslaget till revideringen av säkerhetsprogrammet som på ett bättre sätt tydliggör och konkretiserar arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor i staden, tillsammans med programmets tillämpningsanvisningar.



Stadsdelsförvaltningen vill samtidigt belysa vikten av att arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor sker genom en välintegrerad samverkan och samordning i staden, så att arbetet inte skiljer sig i allt för stor utsträckning mellan stadens förvaltningar och bolag.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

### **Farsta stadsdelsnämnd**

**Farsta stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 8 februari 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till Stockholms stads säkerhetsprogram.

**Farsta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till reviderat förslag på säkerhetsprogram. Förslaget tydliggör ansvarsfördelning och ligger i linje med rådande omvärldsläge, nytillkommen lagstiftning och förordningar.

Förvaltningen noterar att informationssäkerhet och otillåten påverkan återfinns i flera stadsövergripande styrdokument vilket skulle kunna innebära viss oklarhet. Detta bör uppmärksammas i det fortsatta arbetet med att stärka stadens informationssäkerhet och att motverka förekomsten av otillåten påverkan.

Förslaget omfattar en formell struktur och sektorsorganisation för arbetet med civil beredskap. Förvaltningen ser positivt på detta och tror att det underlättar och effektiviserar arbetet för nämnder och bolag så att en likartad bedömning, prioritering och hantering sker inom stadens samhällsviktiga verksamheter.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

### **Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd**

**Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Johan Nilsson m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Runar Finnman (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Inger Swahn (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Shahin Soltan (C), se Reservationer m.m.

**Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 4 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att Stockholms stad har ett gemensamt och väl genomarbetat säkerhetsprogram. Det föränderliga säkerhetspolitiska omvärldsläget och Stockholms särskilda förutsättningar gör att arbetet med säkerhetsfrågor i staden behöver ha en strategisk inriktning. Att formulera ett stadsövergripande styrdokument för säkerhetsfrågorna är av vikt för att nå effektivitet, kontinuitet och måluppfyllelse i arbetet. Samt ligga i linje med gällande lagstiftning och relevanta riktlinjer. En tydlig ansvarsfördelning i Stockholms stads organisation och mellan olika funktioner i staden är en förutsättning för ett effektivt säkerhetsarbete. Detta blir tydligt när programmet beskriver ansvarsfördelningen mellan lokal och central organisation samt hur andra aktörers ansvar ser ut samt hur alla dessa ska samverka och samordna det gemensamma arbetet. Dessutom beskrivs hur ett systematiskt säkerhetsarbete ska gå till och vilka värdegrunder detta ska stå på. Detta ger en helhetsbild och en grundläggande systematik som är lättförståelig och genomarbetad. Stadsdelsförvaltningen arbetar med säkerhetsfrågorna i de fokusområden som beskrivs i säkerhetsprogrammet och utifrån de tillämpningsanvisningar som stadsledningskontoret tar fram. Förvaltningen har även egna arbetssätt kopplat till exempelvis brand, otillåten påverkan, hot och våld med mera.

Stadsdelsförvaltningen anser att arbetet framåt skulle gynnas av en viss enhetlighet för att inte skilja sig allt för mycket mellan stadens olika förvaltningar och bolag. När det kommer till beredskap och systematiskt säkerhetsarbete är det viktigt att det finns en tydlighet och en samordning för att gemensamt som stad kunna klara av de uppsatta målen som beskrivs i säkerhetsprogrammet. Stadsdelsförvaltningen ser därför de tillämpningsanvisningar och metodstöd som kommer att följa beslutet om godkännande av säkerhetsprogrammet utvecklas som ett viktigt verktyg i detta arbete.

Förvaltningen ser positivt på Stockholms stads säkerhetsprogram och föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

### **Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd**

**Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 25 januari 2024 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Michaela Hollis (KD), Aras Amin m.fl. (alla M), Martin Hall (L) och Linn Bessner (C), se Reservationer m.m.

**Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 27 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till stadens förslag till Säkerhetsprogram 2024-2027. Säkerhetsprogrammet sätter ramarna för stadens säkerhetsarbete och stadens höga ambition genom att anpassa verksamheten till rådande omvärldsförutsättningar, lagstiftning och andra relevanta riktlinjer som finns inom området. Betydelsen av en robust kris- och beredskapsplanering har blivit än viktigare med ett försämrat säkerhetspolitiskt omvärldsläge, en ständig teknisk utveckling och stadens roll i totalförsvaret. Programmet vägleder stadens verksamheter i att bedriva ett effektivt säkerhetsarbete.

Säkerhetsprogrammet visar vilka riktlinjer som är prioriterade samt vilka fokusområden som råder. Ett effektivt och robust säkerhetsarbete är ett kontinuitetsarbete som är under ständig utveckling. Staden behöver säkerställa det finns en hög beredskap för både kris och totalförsvaret och därmed uppnå tillit och förtroende hos stockholmarna och för Sverige som nation. Säkerhetsprogrammet behöver således anpassas utifrån rådande förutsättningar, omvärldsanalys och gällande lagstiftning.

### **Järva stadsdelsnämnd**

**Järva stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Ole-Jörgen Persson m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Ghazal Saberian (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

**Järva stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar den utvidgade skrivningen om chefernas särskilda ansvar i det nya säkerhetsprogrammet. Att cheferna har ansvar för att säkerställa att programmet omsätts till handling och att medarbetarna ges förutsättningar att bidra i stadens säkerhetsarbete. Medarbetare med en roll i kris- och/eller krigsorganisationen ska ges goda förutsättningar att agera utifrån sitt ansvar. Förvaltningen anser att chefernas roll är avgörande för att skapa engagemang och delaktighet för det samlade säkerhetsarbetet.

Förvaltningen ser positivt på ett förtydligt syfte avseende risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). RSA-processen ska fokusera på extraordinära händelser i fredstid och under höjd beredskap. Den syftar primärt till skydd och kontinuitet av samhällsviktig verksamhet. Processen lägger vikt på uppföljning och validering av beredskaps- och krishanteringsförmågor för att stadens faktiska beredskap ska öka

över tid. Förvaltningen ser positivt på att RSA-processen sätts i nära relation till säkerhetsarbetet samt krisberedskapen.

Förvaltningen ser positivt på att personsäkerhet lyfts fram i ett eget avsnitt. Att nämnderna har ansvar för såväl anställda som förtroendevaldas säkerhet och att uppdraget innefattar att främja trygghet och förebygga hotfulla situationer och våld har förtydligats. Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att frågan om hot och våld mot anställda och förtroendevalda bör belysas särskilt eftersom det aktualiserar ett samhällsproblem som i sin förlängning är demokratihotande.

Under avsnittet om samverkan och geografiskt områdesansvar står om stadsdelsnämndernas ansvar att samordna relevanta aktörer inom stadsdelsområdets gränser. Förvaltningen skulle i tillägg till detta välkomna ett förtydligande om vilka kategorier av aktörer som avses.

Programmets skrivning om stadsdelsnämndernas ansvar för att vid tidpunkter utöver kontorstid ha beredskap att erbjuda krisstöd till befolkningen har förtydligats och skärpts. Stadsdelsnämnderna har vanligen inte anställda med beredskap i sin tjänstgöring inom personalgrupper som vanligen arbetar med att kalla in och bedriva krisstödsinsatser. Att organisera detta på ett korrekt sätt utifrån lagar, avtal och regler för arbetstid medför ökande kostnader för stadsdelsnämnderna.

Förvaltningen ställer sig bakom programmet och föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

### **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

**Kungsholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Henrik Sjölander m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Lars Norén (C), se Reservationer m.m.

**Kungsholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om Stockholms stads säkerhetsprogram, KS 2023/1267. Säkerhetsfrågorna omgärdas alltmer av nya omvärldsförutsättningar och ökade lagkrav som kräver särskild styrning av arbetet. Förvaltningen anser att förslaget om nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad på ett tydligt sätt slår fast övergripande mål och ramar för stadens säkerhets- och beredskapsarbete samt har en tydlig strategisk och systematisk inriktning. Liksom tidigare program behövs kompletterande tillämpningsanvisningar för att ge praktisk vägledning i arbetet. Det är viktigt att kompetenshövande insatser genomförs och att stadens alla verksamheter

drar lärdomar av inträffade händelser och övar regelbundet för att höja krishanteringsförmågan. Förvaltningen är positiv till att programmet kompletterats med ett eget avsnitt om utbildning och övning.

Genom programmet föreslås att en ny struktur och sektorsorganisation för arbetet med civil beredskap formellt inrättas i staden. Förvaltningen är positiv till förslaget då det skapar goda förutsättningar för samverkan och struktur kring uppbyggnaden av det civila försvaret.

I det föreslagna programmet har fokusområde krisberedskap och civilt försvar slagits samman till fokusområde beredskap. Förvaltningen anser att det finns fördelar med sammanslagningen då beredskap för Stockholm stad handlar om att vara förberedd när samhällsstörningar inträffar, att kunna upprätthålla verksamheten när den utsätts för svåra påfrestningar och så även vid krigsfara och krig. Samlingsbegreppet civil beredskap lyfts i det föreslagna programmet, förvaltningen anser att begreppet ger en god förståelse för helheten och vad som krävs i det fortsatta arbetet. Förvaltningen föreslår dock att krisberedskap och civilt försvar lyfts separat, samt innan civil beredskap för att på ett tydligare sätt skapa förståelse för medarbetare och verksamheter som skall arbeta utifrån programmet.

Ett annat begrepp som lyfts i det reviderade programmet är samhällsstörning, vilket beskrivs som ett samlingsnamn för att beskriva händelser över hela hotskalan från mindre händelser till höjd beredskap. Även eskaleringstrappan har ändrats, från sex önskade händelser till fyra.

Förvaltningen föreslår att begreppet samhällsstörning bör ersättas med ”incidenter och samhällsstörningar”. Samhällsstörningar syftar mer på den övre, mer komplexa sidan av eskaleringstrappan, vilket också bilden visar. Incidenter som hanteras av berörd förvaltning och bolag inom ramen för ordinarie organisation finns inte längre finns med i bilden. Förvaltningen anser att incidenter på verksamhetsnivå bör finnas med för att skapa förståelse för eget ansvar att förebygga, motstå och hantera önskade händelser inom verksamheterna.

I det föreslagna säkerhetsprogrammet lyfts Trygghetspunkterna som etablerades förra året. Trygghetspunkterna kan aktiveras vid omfattande och långvariga samhällsstörningar och ska säkerställa att invånarna i Stockholms stad kan få tillgång till exempelvis information, elektricitet, värme och vatten. Vidare framgår att stadsdelsnämnderna har ansvaret för trygghetspunkterna inom respektive stadsdelsnämndområde. Förvaltningen föreslår att skrivelsen om ansvar kompletteras med stöd från stadsledningskontoret avseende infrastruktur och samordnad information.

I inledningen till det reviderade programmet lyfts att många av frågorna som beskrivs i trygghetsprogrammet länkas samman med säkerhetsarbetet genom både förebyggande och operativa åtgärder. Det gäller exempelvis arbetet mot otillåten påverkan som nu hanteras inom stadens reviderade trygghetsprogram. Detta för att samla frågorna kopplat till välfärdsbrottslighet. Fokusområde personsäkerhet i det

föreslagna säkerhetsprogrammet handlar om att förhindra att medarbetare skadas fysiskt eller psykiskt i sin yrkeseller myndighetsutövning. Exempel på personsäkerhetsincidenter är hot, våld och trakasserier mot medarbetare som fattar obekväma myndighetsbeslut. Förvaltningen har inget bra förslag till hantering, men kan konstatera att det är svårt att bryta ut otillåten påverkan ur fokusområdet då definitionen av otillåten påverkan är trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövningen.

Ytterligare ett område som beskrivs i trygghetsprogrammet är arbetet mot våldsbejakande extremism och terrorism som hanteras inom trygghetsprogrammet. Förvaltningen föreslår att terrorism med allt vad det kan medföra i form av omfattande samhällsstörningar ska få mer utrymme i säkerhetsprogrammet.

### **Jämställdhetsanalys**

Stockholm stad strävar efter en sammanhållen planering för krisberedskap och civilt försvar. Målen för arbetet överlappar varandra. Det som skall skyddas är samhällets skyddsvärden; människors liv och hälsa, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, samhällets funktionalitet, miljö och ekonomiska värden och nationell suveränitet.

Samhällsstörningar eller kriser ser olika ut och kan påverka medborgare på olika sätt eftersom de har skilda fysiska, psykiska, och socioekonomiska förutsättningar. Redan utsatta grupper i samhället påverkas i högre grad.

Alla verksamheter i staden, och särskilt de som bedriver samhällsviktig verksamhet (bland annat förskola, vård- och omsorg och myndighetsutövning), har ett uppdrag att planera och genomföra av åtgärder för att stärka stadens motståndskraft mot mycket svåra påfrestningar. Så långt som möjligt ska krisberedskapens grundprinciper gälla; ansvars-, likhets-, och närhetsprincipen. Krisledningens roll oavsett om den är lokal eller central handlar bland annat om att prioritera resurser och samverka så att samhällets skyddsvärden kan upprätthållas. Både vid förberedelse och i krishanteringen behöver jämställdhets- och barnrättsperspektivet särskilt beaktas.

### **Norra innerstadens stadsdelsnämnd**

**Norra innerstadens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Linnea Sandström Lange m.fl. (alla L), se Reservationer m.m.

**Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 25 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiva till förslaget om Stockholms stads säkerhetsprogram, KS2023/1267.

Programmet lyfter fram de olika fokusområden som tillsammans med information om aktuella lagar och överenskommelser blir enkelt att ta till sig. Tydliga tillämpningsanvisningar kommer i sin tur kunna konkretisera och förtydliga arbetet.

Förvaltningen ställer sig även positiva till att programmet beskriver systematiken i säkerhetsarbetet och att programmet kompletterats med ett eget avsnitt om utbildning och övning.

Det nya samlingsbegreppet för civilt försvar och krishantering, civil beredskap får utrymme i programmet och tydliggör på ett bra sätt det fokus arbetet kräver. Programmet beskriver det övergripande arbetet med sektorsorganisationen, dessutom har symbolen för stadens egna skyddsvärden kompletterats med målen för det civila försvaret och dess innebörd vilket konkretiserar arbetet ytterligare. Ett förslag från förvaltningen är att förklara de lagreglerade begreppen krishantering och civil försvar i separata rubriker för att därefter beskriva civil beredskap som ett samlingsbegrepp som enskilt saknar lagreglering.

I programmet har begreppen incident, störning och allvarlig händelse, som fanns med i tidigare program slagits samman till begreppet samhällsstörning. Begreppen extraordinär händelse samt skärpt- och högsta beredskap är fortsatt gällande. Förvaltningen ser att även de senare begreppen är samhällsstörningar om än på en mer omfattande nivå. Omvärldsläget har försämrats avsevärt och en situation av höjd beredskap ska givetvis vara dimensionerande för stadens planering så som förslaget anger, dock finns fortsatt ett behov på stadsdelsnivå att förstå, planera för och kunna hantera oönskade händelser med konsekvenser som inte blir samhällsstörande. Förvaltningen föreslår därför att begreppet oönskad händelse fortsatt används tillsammans med tidigare benämningar av hotskalans nivåer. Syftet är att dels möta upp säkerhetsarbetet som sker i förvaltningens kärnverksamheter och fortsatt synliggöra hotskalans samtliga nivåer.

Förvaltningen efterfrågar särskilt riktlinjer för hur förvaltningsgemensamma beroenden som identifierats i RSA och kontinuitetsarbetet ska hanteras i staden samt vägledning i hur kravställning i beredskapsfrågor ska utformas gentemot entreprenörer och utomstående aktörer.

En grundläggande del i säkerhetsarbetet är kommunikation som omnämns särskilt, vilket förvaltningen tycker är bra. Kommunikation med invånarna behövs för att öka tillit och förtroende för stadens verksamheter. Vikten av att relevant information sprids till berörda verksamheter och aktörer belyses och bidrar till att spridning av desinformation motverkas. Stockholms stad är en viktig aktör i spridning av korrekt och samordnad information för att minska effekterna av desinformationskampanjer.

Syftet med stadens kommunikation är att värna stadens skyddsvärden vilket förtydligas i förslaget.

Ett område som tagits bort från säkerhetsprogrammet är arbetet med otillåten påverkan som istället flyttats till stadens trygghetsprogram. Säkerhetsprogrammet föreslås dock fortfarande omfatta personsäkerhetsincidenter som beskrivs som hot, våld och trakasserier mot medarbetare som fattar obekväma myndighetsbeslut. Definitionen av otillåten påverkan är trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövningen. Här ser förvaltningen att begreppen likväl som de olika programmens ansvarsområden tydliggörs. Saknas distinktion förslår förvaltningen att personsäkerhet och otillåten påverkan ingår i samma styrdokument.

Stadsdelsnämndernas ansvar för krisstöd dygnet runt förtydligades i en tillämpningsanvisning till tidigare säkerhetsprogram i mars 2023. Förvaltningen konstaterar att det fortsatt finns behov av att klargöra hur anvisningen ska tolkas. Förvaltningens bedömning är att stadens beredskapsförmåga ökar när det finns en likställighet i hur stadsgemensamma funktioner, så som krisstödet organiseras.

Säkerhetsskydd handlar om att skydda information och verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet ur ett nationellt perspektiv mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot. Säkerhetsskydd handlar också om att skydda verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Den lagstiftning som styr arbetet med säkerhetsskydd är säkerhetsskyddslagen (2018:585), säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) samt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Det är säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) som tydliggör att informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet är de separata delar som säkerhetsskyddsarbetet delas in i. Säkerhetsskyddad upphandling är inte en egen separat del i arbetet utan är ett sätt att hantera lagstiftningens krav i samband med upphandling, precis som säkerhetsprövningsintervjuer är ett sätt att hantera lagen i ett anställningsförfarande. Förvaltningen anser att formuleringen i säkerhetsprogrammet bör ändras så att programmets innehåll stämmer överens med lagstiftning och Säkerhetspolisens vägledningar som rör arbetet med säkerhetsskydd.

Slutligen anser förvaltningen att förslaget till säkerhetsprogram som presenterats tydliggör stora delar av det säkerhetsarbete som pågår i staden och blir tillsammans med tydliga tillämpningsanvisningar ett användbart underlag för styrning av stadens arbete.

## **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

**Skarpnäcks stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.



*Reservation* av Kristina Lutz m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Ann Hultmark Fridner (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Henrietta Ludwig (C), se Reservationer m.m.

**Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 16 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen anser att det av stor vikt att ha ett aktuellt och uppdaterat säkerhetsprogram utifrån såväl gällande lagstiftnings som det oroliga omvärldsläge som råder.

Förvaltningen ser positivt på sektorsorganiseringen inom beredskap som formellt införs i samband med revideringen då förvaltningen anser att det kommer stärka Stockholm stads förmåga att kunna förebygga och motstå oönskade händelser.

Det är av stor vikt att beredskaps- och säkerhetsarbetet bedrivs på ett likvärdigt sätt inom staden, förvaltningen ser ett behov av stadsövergripande samordning och gemensamma rutiner och riktlinjer inom området. I arbetet med remissen har synpunkt inkommit från stadsdelsarkivarier gällande tydliggörande av gränsdragningen mellan kvalitetsprogrammet och säkerhetsprogrammet avseende informationssäkerhet och säkerhetsskydd.

Stadsdelsförvaltningen är positiva till revideringen av Stockholms stads säkerhetsprogram och föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

### **Skärholmens stadsdelsnämnd**

**Skärholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

1. Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

*Reservation* av Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Tapani Juntunen (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Alice Vestlin m.fl. (alla C), se Reservationer m.m.

**Skärholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen. Förvaltningen instämmer i att ett stadsövergripande styrdokument för säkerhetsfrågorna utgör en förutsättning för att nå framgång i säkerhetsarbetet och ser att det reviderade säkerhetsprogrammet bidrar till en sammanhållen, ändamålsenlig beredskapsplanering i hela staden.

Förvaltningen välkomnar också att programmet, mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget, tydliggör stadens höga ambitionsnivå inom civil beredskap.

Vidare ställer sig förvaltningen positiv till att programmet på en övergripande nivå beskriver hur staden, dess förvaltningar och bolag ska organiseras och arbeta för att efterleva den lagstiftning och de överenskommelser som styr kommuners beredskap.

### **Scenarioneutralt program**

Arbetet som ska bedrivas i enlighet med det reviderade säkerhetsprogrammet syftar till att kunna hantera samhällsstörningar oavsett scenario, det vill säga stadens planering för säkerhet och beredskap ska vara scenarioneutral. Förvaltningen ställer sig positiv till detta och ser kvalitativ kontinuitetshantering som en förutsättning. Givet den komplexa och ständigt föränderliga hot- och riskbild som staden står inför och som beskrivs i programmet är det viktigt att som ett komplement till riskidentifiering vända blicken inåt i verksamheten och se vilka processer och aktiviteter som måste fungera, oavsett vad som inträffar. Detta så att samhällsviktig verksamhet alltid kan upprätthållas på en tolerabel nivå.

### **Övergripande mål**

Förvaltningen ser det som positivt att det reviderade programmet innehåller övergripande mål för stadens säkerhetsarbete, som kan bidra till att alla aktörer i staden drar åt samma håll och till att effektivisera det samlade arbetet.

Förvaltningen ser dock att kopplingen mellan de övergripande målen och fokusområdena kan förtydligas ytterligare så att det finns en målformulering som tydligt täcker varje fokusområde. Exempelvis skulle de övergripande målen kunna kompletteras med ett mål som relaterar till medarbetarnas säkerhet. Detta då såväl personsäkerhet (ett fokusområde) som systematiskt brandskyddsarbete (del av fokusområdet olycksförebyggande arbete) syftar till att förhindra att personal, anställd av Stockholms stad, skadas fysiskt eller psykiskt i sin yrkes- eller myndighetsutövning.

### **Tillämpningsanvisningar**

Förvaltningen instämmer i vikten av att tydliggöra och konkretisera vissa delar av säkerhetsarbetet genom kompletterande tillämpningsanvisningar och metodstöd. Det bidrar till att säkerhetsprogrammet kan skrivas på en övergripande nivå och ha en rimlig omfattning, samtidigt som det möjliggör ett flexibelt och mer omfattande stöd till stadens förvaltningar och bolag utifrån identifierade behov. Förvaltningen ser också att tillämpningsanvisningar kan bidra till att säkerställa hög kvalitet och möjliggöra jämförbarhet samt bedömningar och prioriteringar ur ett helhetsperspektiv.

Då risk- och sårbarhetsanalysen utgör grunden för stadens säkerhetsarbete inom flera utpekade fokusområden, vill förvaltningen understryka vikten av att

tillämpningsanvisningar för risk- och sårbarhetsanalys är tydliga och tillämpbara för samtliga relevanta områden.

Förvaltningen vill även framhålla vikten av att det, i tillägg till eller inkluderat i anvisningar och stöd för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys, finns ett stöd för kontinuitetshantering som möjliggör att berörda nämnder och bolag på ett effektivt sätt kan identifiera kritiska resurser och beroenden på en nivå som säkerställer att åtgärderna sätts in där det är mest angeläget. Ny sektorsorganisation för civil beredskap

Förvaltningen välkomnar den nya sektorsorganisation för civil beredskap som beskrivs i det reviderade säkerhetsprogrammet. Förvaltningen ser att en sektorsorganisation, med tydliga uppdrag och mandat, kan fylla flera viktiga funktioner såsom att skapa gemensam inriktning, ambitionsnivå och planeringsförutsättningar i förvaltningarnas och bolagens arbete med civil beredskap. Detta skapar jämförbarhet och underlättar såväl prioritering av resurser som samverkan internt i staden. Förvaltningen ser också att sektorsorganisationen möjliggör ett helhetsperspektiv och kan överbrygga eventuella så kallade organisatoriska mellanrum. Vidare ser förvaltningen att det inom sektorsorganisationen finns flera synergivinster att göra, inte minst inom risk- och sårbarhetsanalyser och kontinuitetshantering. Exempelvis i form av identifiering av kritiska resurser som är gemensamma för flera olika förvaltningar och bolag samt framtagande av kontinuitetsplaner och -lösningar för dessa. Förvaltningen ser att flera aktuella kontinuitetslösningar kan vara kostsamma eller svåra att effektivt implementera på lokal nivå och därför effektivast koordineras och hanteras centralt eller i ett samarbete mellan flera berörda förvaltningar och bolag.

## **Begrepp**

Säkerhetsprogrammet innehåller en rad centrala begrepp, varav flera är nära besläktade. Förvaltningen ser att läsvänligheten skulle kunna öka ytterligare om programmet kompletteras med en begreppslista, alternativt att samtliga specifika begrepp förklaras i samband med första gången de nämns. Som exempel kan nämnas begreppen civilt försvar och totalförsvaret.

## **Gränsyta mot andra program**

Frågan om otillåten påverkan har brutits ut ur säkerhetsprogrammet för att samlas tillsammans med andra frågor kopplade till välfärdsbrottslighet i stadens reviderade trygghetsprogram. Samtidigt finns frågan om personsäkerhet kvar i

säkerhetsprogrammet, som har en koppling till otillåten påverkan, då exempelvis hot mot medarbetare sker i syfte att ändra myndighetsbeslut.

Ovan exemplifierar att gränsytan mellan de två programmen är svår att definiera och att trygghet, säkerhet och beredskap är tre områden som mer och mer går in i varandra och som är svåra att behandla skiljt från varandra. Förvaltningen ser därmed

att det framåt kan finnas ett värde i att behandla dessa frågor samlat i ett och samma program.

### **Jämställdhetsanalys**

Enligt säkerhetsprogrammet ska stadens säkerhetsarbete ha stockholmarna i fokus och direkt eller indirekt skydda och värna de som bor och vistas i Stockholm. Kvinnor och män kan drabbas olika och ha olika förutsättningar och möjligheter att klara av en samhällsstörning. Det kan exempelvis handla om resurser, inflytande över beslut eller utsatthet för risker. Förvaltningen anser att innehållet i det reviderade säkerhetsprogrammet inte innebär en direkt påverkan på de som bor eller vistas i staden utifrån kön. Förvaltningen ser dock att det är viktigt att jämställdhetsperspektivet finns med i genomförandet av säkerhets- och beredskapsarbetet. Detta så att staden är förberedd på att möta upp de som bor och vistas i Stockholm utifrån deras olika förutsättningar och behov, oaktat kön.

### **Södermalms stadsdelsnämnd**

**Södermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 februari 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Jonas Nilsson m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Martin Westmont (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Lars Rottem Krangnes (C), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Anne-Lie Elfván (L), se Reservationer m.m.

*Ersätтарыtrande* av Erik Ehre (KD), se Reservationer m.m.

**Södermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 29 januari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Södermalms stadsdelsförvaltning är positiv till innehållet i förslag till reviderat säkerhetsprogram och har följande synpunkter och förslag.

Begreppet ”samhällsstörning” täcker ett brett spektrum av händelser och incidenter. I säkerhetsprogrammets sammanhang syftar det dock till den övre och mer komplexa ändan av skalan. Förvaltning föreslår därför att uttrycket ”incidenter och samhällsstörningar” används i de delarna som syftar till hela skalan av oönskade händelser.

I säkerhetsprogrammet framgår att:

*Många av frågorna som beskrivs i trygghetsprogrammet länkas samman med säkerhetsarbetet genom både förebyggande och operativa åtgärder. Det gäller exempelvis arbetet mot otillåten påverkan,*

*välfärdsbrottslighet samt arbetet mot våldsbejakande extremism och terrorism.<sup>1</sup>*

Då terrorism är en gråzonsproblematik orsakad av antagonistiska aktörer som medför en omskakande samhällsstörning föreslår förvaltning att terrorism ska få mer utrymme i säkerhetsprogrammet.

I säkerhetsprogrammet framgår att:

*Syftet med omvärldsbevakning av säkerhetsrelaterade frågor är att staden ska stå bättre rustad både för att kunna agera vid en plötsligt uppkommen samhällsstörning och också för att möta framtidens utmaningar. Som stöd i det lokala säkerhetsarbetet ska kommunstyrelsen förse nämnder och bolagsstyrelser med stadsövergripande lägesbilder på både kort och längre sikt som är resultatet av den omvärldsbevakning som sker centralt.<sup>2</sup>*

Förvaltning föreslår att stycket kompletteras med texten: Kommunstyrelsen ska även inhämta och dela med sig relevant nationell samt internationell praxis.

I säkerhetsprogrammet framgår att:

*För att säkerställa att invånarna i Stockholms stad kan få tillgång till exempelvis information, elektricitet, värme och vatten vid omfattande och långvariga samhällsstörningar såsom elbortfall eller kommunikationsstörningar har staden möjlighet att aktivera så kallade trygghetspunkter. (...) Stadsdelsnämnderna har ansvaret för trygghetspunkterna inom respektive stadsdelsnämndområde.<sup>3</sup>*

För att kunna särskilja ansvar i drift med mera och ansvar gällande inköp som hanteras centralt föreslår förvaltningen att stycket kompletteras med texten: [Stadsdelsnämnderna har ansvaret för trygghetspunkterna inom respektive stadsdelsnämndområde] *med aktivt stöd av stadsledningskontoret avseende infrastrukturen.*

### **Informationssäkerhet**

Förvaltningen vill lyfta gränsdragningen mellan säkerhetsprogram och kvalitetsprogram. I reviderat säkerhetsprogram framgår att fokus är på de delar av informationssäkerhetsarbetet som är kopplade till säkerhetsskyddet medan det övergripande arbetet kring informationssäkerhet ligger i stället under kvalitetsprogrammet. Uppdelningen är rimlig men gränsdragningen mellan det

---

<sup>1</sup> Styrdokument i Stockholms stad, sidan 4

<sup>2</sup> Omvärldsbevakning, sidan 15

<sup>3</sup> Trygghetspunkter, sidan 24

övergripande informationssäkerhetsarbete och de delar som ligger inom säkerhetsprogrammet skulle kunna förtydligas.

I säkerhetsprogrammet framgår att:

*Staden ska skydda säkerhetskänslig verksamhet och uppgifter som rör Sveriges säkerhet och därmed omfattas av säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Säkerhetsskyddsarbetet omfattar informationssäkerhet, fysisk säkerhet, personalsäkerhet samt säkerhetsskyddad upphandling.*

*Nämnder och bolagsstyrelser som bedriver säkerhetskänslig verksamhet och hanterar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ansvarar för att säkerhetsskyddslagstiftningen och stadens anvisningar för säkerhetsskydd följs och att säkerhetsskyddet är likvärdigt oavsett var verksamheten bedrivs. Säkerhetsskyddsperspektivet ska vara integrerat som en naturlig del av olika processer, exempelvis upphandling, ärendehantering och rekrytering eller i samverkan med externa aktörer.<sup>4</sup>*

Förvaltningen anser att det vore till hjälp att tydliggöra vad som avses med informationssäkerhet ur perspektivet säkerhetsskydd även om detta skulle framgå i de kompletterande anvisningarna till säkerhetsprogrammet. Information behöver hanteras på rätt sätt för att trygga såväl kvalitativa informationstillgångar som att säkerställa att skyddsvärda uppgifter.

### **Jämställdhetsanalys och barnrättsanalys**

Förvaltningen uppfattar inte att förslaget till reviderat säkerhetsprogram ger direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor, män/pojkar eller barn. En vidare jämställdhets- eller barnrättsanalys genomförs därför inte.

### **Stockholms Stadshus AB**

**Stockholms Stadshus AB:s** yttrande daterat den 22 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen välkomnar stadens förslag till säkerhetsprogram.

Koncernledningen delar bolagens bedömning om att det är positivt att programmet tar avsteg i RSA (Risk- och sårbarhetsanalys som utgör grunden i kommunens säkerhets- och beredskapsarbete) och lyfter skillnaderna mellan RSA och VoR (Väsentlighets- och riskanalys där redovisnings-, finansiella, verksamhets- samt legala risker m.m. kopplat till normalverksamheten hanteras) då de två processerna ibland förväxlas. Identifierade fokusområden (beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete

---

<sup>4</sup> Stadens arbete med säkerhetsskydd, sidan 26

samt personsäkerhet) är väl beskrivna och ger en bra inriktning av det fortsatta, systematiska säkerhetsarbetet.

Att strukturen för Stockholms stads sektorsorganisation för civil beredskap som utarbetats under 2023 nu lyfts in i säkerhetsprogrammet är positivt för att samla de olika styrmedel och policys som i snabb takt utarbetas centralt med anledning av den negativa utvecklingen i vår omvärld och de ökade krav som därmed ställs på styrning och beredskap i alla verksamheter. Sektorsorganisationen för civil beredskap har potential att samla verksamheter inom samma sektor för att kunna dela kunskap, utveckla styrkor och arbetssätt med andra verksamheter inom staden. Detta skapar gemensamma forum och säkerställer förankring inom olika verksamhetsområden. Koncernledningen instämmer i Stockholms hamnars konstaterande om att stadens samlade förmåga stärks mest effektivt om det sker genom tydliga centrala övergripande inriktningar och ett decentraliserat, verksamhetsnära genomförande. Koncernledningen anser det värdefullt att arbetet kommit igång och nu kan mogna och utvecklas inom de olika sektorerna.

I programmet (sida 12) framgår att den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen som ska inrikta, samordna, stödja, vidareutveckla och följa upp stadens samlade säkerhetsarbete utifrån kunskap om utmaningar och behov på övergripande nivå. Fler bolag noterar att en justering bör göras avseende incidentrapportering i programmet. Nu står att ”Inträffade tillbud, skador, hot eller andra störningar i verksamheten rapporteras omgående i enlighet med lokala rutiner så att nödvändiga åtgärder kan vidtas.” Några av bolagen anser att det bör finnas en hänvisning till en central nivå/rutin för hur incidentrapportering ska hanteras och att det inte enbart ska finnas lokala rutiner att förhålla sig till i staden. Koncernledningen delar bilden att kommunstyrelsen inte kommer att kunna följa upp och få en överblick utan enhetligt/gemensamt rapporteringssätt.

Vad gäller styrdokument generellt i staden kan en översyn göras av när användningen av bolagsstyrelser alternativt bolag är korrekt. Koncernledningen tar med sig denna fråga i framtagandet av styrdokument framöver för att bidra till att användningen blir korrekt.

### **Underremisser**

#### ***AB Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Det är föredömligt att programmet tar avsteg i RSA och VOR samt förklarar skillnaderna däremellan. Bolaget ser positivt på hur väl integrerat säkerhetsprogrammet är med stadens andra strategiska styrdokument på området som trygghetsprogrammet och samverkansöverenskommelsen med polismyndigheten. Vidare upplever bolaget att de identifierade fokusområdena beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete samt personsäkerhet ger en bra inriktning för bolagets systematiska säkerhetsarbete samt goda förutsättningar att nå framgång i arbetet.

#### ***AB Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Säkerhetsprogrammet ska möjliggöra övergripande styrning av stadens åtaganden inom ramen för Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, Säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt utgöra det styrdokument för arbetet med krisberedskapen som alla kommuner ska ha i enlighet med MSB:s och SKR:s överenskommelse om kommunernas krisberedskap.

Programmet innehåller dessutom inriktning för stadens olycksförebyggande arbete. Det innebär att säkerhetsprogrammet och Storstockholms brandförsvars handlingsprogram tillsammans täcker in stadens olycksförebyggande arbete enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Personssäkerhetsfrågorna har samlats i ett eget avsnitt i syfte att ta ett helhetsgrepp om dessa frågor.

Stadsledningskontorets förslag utgör en revidering av Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023. Några förändringar mot tidigare program är

- att arbetet mot otillåten påverkan har brutits ut och samlats, tillsammans med andra frågor som kopplar till välfärdsbrottslighet, i stadens reviderade trygghetsprogram. Det närliggande arbetet med personssäkerhet ligger kvar i säkerhetsprogrammet med fokus på säkerheten för stadens anställda.
- att det övergripande arbetet med informationssäkerhet har lyfts in i stadens kvalitetsprogram, medan det informationssäkerhetsarbete som omfattas av säkerhetsskydd kvarstår i säkerhetsprogrammet.
- att det reviderade säkerhetsprogrammet tydligare kopplar samman krisberedskap med civilt försvar mot bakgrund av hur stadens arbete inom detta område har utvecklats de senaste åren.

Det är föredömligt att programmet tar avsteg i RSA och VoR samt förklarar skillnaderna däremellan. Bolaget ser även positivt på hur väl integrerat säkerhetsprogrammet är med trygghetsprogrammet och samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten. Bolaget anser att identifierade fokusområden (beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete samt personssäkerhet) är väl beskrivna och ger en bra inriktning för bolagets fortsatta, systematiska, säkerhetsarbete samt ger goda förutsättningar för att nå framgång i arbetet.

***AB Stockholms hems remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Säkerhetsprogrammet ska möjliggöra övergripande styrning av stadens åtaganden inom ramen för lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt utgöra det styrdokument för arbetet med krisberedskapen som alla kommuner ska ha i enlighet med MSB:s och SKR:s överenskommelse om kommunernas krisberedskap.



Programmet innehåller dessutom inriktning för stadens olycksförebyggande arbete. Det innebär att säkerhetsprogrammet och Storstockholms brandförsvars handlingsprogram tillsammans täcker in stadens olycksförebyggande arbete enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Personssäkerhetsfrågorna har samlats i ett eget avsnitt i syfte att ta ett helhetsgrepp om dessa frågor.

Stadsledningskontorets förslag utgör en revidering av Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023 förändring mot tidigare program är att arbetet mot otillåten påverkan brutits ut för att samlas tillsammans med andra frågor som kopplar till välfärdsbrottslighet i stadens reviderade trygghetsprogram. Det närliggande arbetet med personssäkerhet ligger dock kvar i säkerhetsprogrammet och har fokus på säkerheten för stadens anställda.

En annan förändring är att det övergripande arbetet med informationssäkerhet lyfts in i stadens kvalitetsprogram, dock kvarstår det informationssäkerhetsarbete som omfattas av säkerhetsskydd i säkerhetsprogrammet. En ytterligare förändring handlar om att tydligare koppla samman krisberedskapen med civilt försvar i en sammanhållen planering för civil beredskap och ökad krishanteringsförmåga mot bakgrund av hur stadens arbete inom detta område utvecklats de senaste åren.

Det är föredömligt att programmet tar avsteg i RSA och VOR samt förklarar skillnaderna däremellan. Bolaget ser även positivt på hur väl integrerat säkerhetsprogrammet är med trygghetsprogram samt samverkansöverenskommelsen med polismyndigheten.

Vidare upplever bolaget att identifierade fokusområden (beredskap, säkerhetsskydd, olycksförebyggande arbete samt personssäkerhet) är väl beskrivna och ger en bra inriktning av bolagets fortsatta, systematiska, säkerhetsarbete samt ger en god förutsättning för att nå framgång i arbetet.

***Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Micasa Fastigheter är positiv till det reviderade förslaget till säkerhetsprogram och anser att det är pedagogiskt upplagt, välskrivet, genomarbetat och heltäckande.

Bolaget anser vidare att det är särskilt positivt med den nya sektorsorganisationen för stadens arbete med civil beredskap, som i praktiken redan har införts. Micasa deltar med representanter i två av dessa sektorer, ”Hälsa, vård och omsorg” respektive ”Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen”. Bolaget ser flera fördelar med att staden på det här sättet samlar förvaltningar och bolag med olika kompetenser i syfte att uppnå en stadsgemensam planering för civil beredskap, utifrån olika perspektiv inom staden.

***Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

SISAB välkomnar stadens förslag till säkerhetsprogram och utifrån SISAB:s verksamhet så är det av största vikt att ingen ska komma till skada, varken i

skolmiljön eller på bolagets arbetsplatser. Utifrån det löpande trygghets- och säkerhetsarbetet i bolagets fastigheter så fokuserar SISAB som fastighetsägare på att proaktivt och förebyggande arbeta med trygghetsfrågorna brand, olyckor, brott samt miljöaspekter både inom- och utomhus. Här jobbar SISAB med systematiska kontroller där bolaget löpande genom digitalisering och ny teknik säkerställer fastighetens trygghetsstatus. SISAB ser att ansvarsfördelningen i det systematiska säkerhetsarbetet bör var tydligt och kommuniceras i en uppdragsdialog för att säkerställa att frågor hanteras tillsammans inom staden. SISAB välkomnar att styrningen samlas i ett stadsövergripande styrdokument.

Utifrån säkerhetsarbete så arbetar SISAB som byggherre aktivt med säkerhet på våra byggarbetsplatser. Vi är medlemmar i organisationerna Håll Nollan och delar visionen om att ingen ska skadas på våra byggarbetsplatser samt Rättvist byggande som genomför arbetsplatskontroller i våra projekt löpande.

Vi utvecklar vårt olycksförebyggande arbete kontinuerligt och arbetar systematisk med att identifiera risker och förbättringsområden. Föregående år genomfördes kunskapshöjandehöjande insatser inom bolaget för att ytterligare utveckla vår kompetens på området. SISAB:s systematiska arbete med översyn och upprustning av SISAB:s skyddsrum har även fortsatt under 2023. Årligen genomförs statuskontroller på ett hundratal av det totala beståndet om 269 skyddsrum. Av dessa bedömdes 29 skyddsrum ha upprustningsbehov vilket genomfördes under året.

Genom ständiga förbättringar och innovationer kring smarta byggnader och teknik arbetar SISAB med att ständigt ha en aktuell och fastighetsnära lägesbild. Detta innebär samverkan och närvaro och drygt 300 ronderingar, kontroller och besiktningar varje dag. Med det sagt och utifrån omvärldsläget så är bolagets bedömning att säkerhetsarbetet behöver intensifieras och ser fram emot att vara en aktiv part i framtida samverkan inom staden.

***Stockholm Globe Arena Fastigheter AB:s (SGA Fastigheter) remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Stockholms stads säkerhetsprogram är ett mycket omfattande program. För bolagets del blir det dock inte helt tydligt var gränsdragningen mellan stadens säkerhetsprogram och trygghetsprogram går, vilket även framgår av 'säkerhetsprogrammet' där det står att säkerhetsprogrammet "... är särskilt nära sammanlänkat med trygghetsprogrammet..." För bolagets del hade det varit en fördel om dessa två program hade integrerats eftersom bolaget ser 'säkerhet' och 'trygghet' som två sidor av samma uppdrag. Genom att integrera dessa två delar så förenklas även hur säkerhets- och trygghetsarbetet praktiskt ska organiseras, genomföras och följas upp.

För SGAF är 'Säkerhet' (och 'Trygghet') för bolaget tätt sammanlänkat genom det som sker i bolagets arenor, lokaler och kringliggande markytor. Arenorna (bland annat Stockholmsarenan, för närvarande Tele2 Arena), hyrs av en extern arenaoperatör, som i sin tur upplåter arenorna till bland annat fotbollsklubbar. I

säkerhetsprogrammet framgår att ”För kritiska beroenden och/eller samhällsviktig verksamhet som bedrivs i extern regi ska nämnder eller bolagsstyrelser i sin kravställning säkerställa motsvarande säkerhetsnivå som om verksamheten bedrivits i egen regi.” För SGAF:s del är den verksamhet som bedrivs i extern regi, inte kritisk eller samhällsviktig, men verksamheten i sig har en kraftfull påverkan på extremt många personer som befinner sig i och runt arenorna – i många fall är det motsvarande antalet invånare i en mindre tätort i Sverige. Utifrån detta perspektiv kan det finnas anledning att ställa krav på att verksamheten som bedrivs i arenorna utförs med en nivå på säkerheten motsvarande som om verksamheten bedrivits i egen regi.

Därutöver vill SGAF betona vikten av att man vid samhällsplaneringen av ny- och ombyggnationer inte enbart har ett fokus på olycksförebyggande arbete (”Ett särskilt fokus i stadens olycksförebyggande arbete ska läggas på riskbedömningar och åtgärder vid samhällsplanering samt ny- och ombyggnation.”) utan också tar med perspektivet antagonistiska hot. I en stad som blir mer tätbebyggd, mer tätbefolkad och som befinner sig i en mer utsatt position genom det försämrade och osäkra omvärldsläget kommer det att bli mer utmanande och ställas högre krav. Som exempel kan nämnas Slakthusområdet.

***Stockholms Hamn AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Bolaget ställer sig bakom remissutgåvan av Stockholms stads säkerhetsprogram. Bolaget anser att det föreslagna säkerhetsprogrammet är tydligt och inriktar sig särskilt på högst relevanta fokusområden. En tydlig central styrning och riktning är en god grund för att säkerställa hela stadens samlade förmåga. Gemensamma strukturer inom staden skapar förmåga att vid behov samordnat kunna eskalera en hantering av olika händelser.

Bolaget har ett ständigt pågående säkerhetsarbete, det utgör grunden i en stor del av verksamheten. Säkerhetsarbetet är också direkt avgörande för delar av verksamheten som är särskilt tillståndspliktiga. Arbetet med säkerhetsfrågor är brett och i ständig förändring, vilket ställer höga krav på omvärldsbevakning, uppföljning och ständiga anpassningar.

Samverkan sker idag inom flera säkerhetsområden, exempelvis informationssäkerhet, IT-säkerhet och säkerhetsskydd. Bolaget skulle se ett värde i en gemensam struktur, ett forum eller samlad rapporteringsväg för hur Stockholms stad undviker att erfarenheter, analyser och åtgärder förblir fragmenterade. I denna struktur skulle också finnas en möjlighet att skapa mervärde genom att dela bolagets egen omvärldsbevakning, som i vissa delar inhämtas i forum där övriga aktörer i Stockholms stad inte är aktiva.

Det remitterade säkerhetsprogrammet redogör för fyra särskilda fokusområden, varav Beredskap och Säkerhetsskydd är särskilt aktuella för bolaget.

***Beredskap***

Bolagets verksamhet är, utifrån transporter och försörjning, att betrakta som samhällsviktig. Bolaget har löpande ansökt och beviljats status som civila skyddsobjekt för samtliga fasta hamnanläggningar när dessa har tagits i drift. Då bolagets verksamhet pågår dygnet runt är beredskap en naturlig del i ordinarie verksamhet. Både trafikledning, övervakning och operativ beredskap finns i egen regi. Bolaget välkomnar därför programmets ambitionshöjning inom området så att fler av stadens verksamheter stärker sin egen förmåga.

Bolaget deltar i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) på inriktande nivå, samordnande nivå samt i kommunikationsnätverk. Deltagandet sker på bolagets eget mandat, vilket är en förutsättning då bolaget utöver i Stockholms stad även bedriver samhällsviktig verksamhet i Norrtälje och i Nynäshamns kommuner, samt i den geografiska bedriver nära samarbeten med Försvarmakten, Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Tullverket, räddningstjänster och länsstyrelsen. Dessutom har hamnen en avgörande roll i hanteringen av Mälarens avbördning. Ett naturligt och tätt samarbete med Stockholms stads centrala representation i forumen är så klart nödvändigt och sker löpande.

Bolagets krigsorganisation har tagits fram under 2023. Bolagets krigsledning kommer att övas genom deltagande i den stadsövergripande övningen STADSÖ24. Verksamheten har sin naturliga hemvist i det civila försvaret, men utgör ett tydligt stöd till det militära försvarets förmåga. Bolaget ser positivt på det arbete med att ta fram anvisningar och metodstöd för utformning av krigsorganisation, som bedrivits centralt i staden. Inriktningarna i det nya programmet är en naturlig fortsättning och förlängning på det påbörjade arbetet.

Inom ramen för Stockholms stads sektorsorganisation för civil beredskap som etablerats under 2023 är bolaget representerat i två arbetsgrupper, Ordning och säkerhet samt Transporter. Bolaget anser att den föreslagna strukturen utgör ett bra system för att kunna utveckla gemensamma styrkor tillsammans med andra verksamheter inom staden som agerar inom samma sektor. Detta säkerställer förankring och detaljkunskap inom olika verksamhetsområden. Stadens samlade förmåga stärks mest effektivt om det sker genom tydliga centrala övergripande inriktningar och ett decentraliserat, verksamhetsnära genomförande.

### *Säkerhetsskydd*

För bolagets vidkommande är fokusområdet Beredskap och Säkerhetsskydd tätt förknippade. Bolagets förmåga och arbete med säkerhetsskydd har likt övriga samhället tilltagit kraftigt senaste åren. Med tilltagande fokus på detta område har också efterfrågan och konkurrensen om resurser tilltagit kraftigt. Med anledning av det uppdrag som regeringen ålagt Säkerhetspolisen, Försvarmakten och Försvarshögskolan att utreda och ta fram förslag på struktur för utbildningar inom säkerhetsskyddsområdet bör Stockholms stad gemensamt se över hur den kompetens som idag finns knuten till verksamheten bibehålls och utvecklas samt hur nya resurser ska attraheras.

Stadsledningskontorets säkerhetsskyddsforum för förvaltningar och bolag är bolagets primära plats för samverkan i sakfrågan. Bolaget har också ett utbyte av best practice med övriga utpekade corehamnar i Sverige.

Bolaget ser att behovet av säkerhetsskydd framledes ytterligare kommer att tillta med anledning av beredskapsplanering, värdlandsstöd, pågående Nato-process och Försvarmaktens upprustning och utbyggnad.

Bolaget har idag ingen egen signalskyddsförmåga, men deltar gärna i fortsatt utveckling av förmågan inom staden och tillsammans med andra aktörer.

#### *Olycksförebyggande arbete*

Grunden till en stor del av det olycksförebyggande arbetet inom hela Stockholms stad är risk- och sårbarhetsanalyser. Systemstödet IA används retroaktivt för att rapportera och följa upp inträffade händelser och genomföra förbättringar, även här finns stadsgemensamma erfarenheter att dra.

Sjöfartsskydd är ett samlat begrepp för de åtgärder som vidtas för att skydda sjöfarten mot olika former av yttre hot. Sjöfartsskyddet upprätthålls genom bland annat teknisk säkerhet, personell säkerhet samt fastställda rutiner och regelbundna övningar. Relaterat till fokusområde Olycksförebyggande arbete har sjöfartsskyddet en unik kravbild där vi redan idag regelbundet utför kontroller där nukleära och explosiva ämnen eftersöks.

Utöver den egna kontrollverksamheten sker en tät lokal dialog med de myndigheter som har uppdrag i bolagets anläggningar. Dessa är företrädevis polis, tull, kustbevakning och försvarmakt.

#### ***Stockholm Vatten och Avfall AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

För Stockholm Vatten och Avfall blir säkerhetsprogrammet ett viktigt styrdokument i och med att bolaget har ett viktigt samhällsuppdrag vilket innefattar ansvar för stadens avfallshantering, leverans av dricksvatten och ett renat avloppsvatten.

#### *Stadens övergripande hotbild*

Bolaget anser att beskrivandet av hoten bör hållas på en mer övergripande nivå, dels för att alla typer av extremister kan åstadkomma samma skada samt att i en komplex gråzon som världen/samhället nu befinner sig i är proxy (primär aktör går via ombud eller tredjepart) och en person som löper andras ärenden, i tron att det är hans egna ett sätt för främmande makt eller annan att utnyttja olika militanta grupperingar för att nå önskad påverkan eller skada.

#### *Ett samordnat säkerhetsarbete med tydlig ansvarsfördelning*

Bolaget anser avseende skrivning på sidan 12, "Inträffade tillbud, skador, hot eller andra störningar i verksamheten rapporteras omgående i enlighet med lokala rutiner så att nödvändiga åtgärder kan vidtas", att det bör finnas en central nivå för hur detta

ska hanteras. Bolaget ser inte tydligt hur kommunstyrelsen kommer att få en överblick av samtliga hot med mera, utan enhetligt rapporteringssätt.

### *Beredskap*

Bolaget konstaterar att i avsnittet Beredskap beskrivs att risk- och sårbarhetsanalysen (RSA) ligger till grund för krisledningsplan. Bolaget anser dock att det är otydligt att risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) också ska påverka arbetet med krigsorganisation och beredskapsarbete inriktat mot höjd beredskap.

### *Övrigt*

Bilderna på sida 4 har blivit komprimerade, det står endast ”säkerhetsprogramme”.

Med utgångspunkt i det geopolitiska läge som bolaget och samhället befinner sig i ställs allt högre krav inom kris, civil beredskap och krig som inte organisationen är rustade för. Bolaget anser att det är viktigt att sätta detta program i relation till övrig styrning inom staden och det är avgörande att Stockholms stad har en tydlig struktur och rimliga krav och tidshorisont för eventuellt arbete som förväntas ske på förvaltnings- och bolagsnivå.

### ***AB Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

Stokab ser positivt på förslaget till nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad. Bolaget delar stadsledningskontorets uppfattning att utgångspunkten vid revideringen av säkerhetsprogrammet bör vara att tydliggöra stadens ambitionsnivå för säkerhetsfrågorna samt att anpassa kommunkoncernens verksamhet till nya omvärldsförutsättningar, lagstiftning och andra riktlinjer som finns på området och Stokab anser att det föreliggande förslaget svarar upp mot den utgångspunkten. Vidare delar Stokab stadsledningskontorets uppfattning att en förutsättning för att nå framgång i arbetet är att samla styrningen av säkerhetsfrågorna i ett stadsövergripande styrdokument. Stokab har inget att invända mot de målsättningar och vägledande principer som föreslås i programmet utan anser att de är välavvägda och ändamålsenliga.

Stokab anser dock att det bör övervägas att även inkludera informationssäkerhet i säkerhetsprogrammet istället för i kvalitetsprogrammet som idag, detta för att samla de vitala säkerhetsområdena på ett logiskt och strukturerat sätt som skulle underlätta för verksamheterna att systematiskt arbeta utifrån dessa stadsövergripande styrdokument.

Stokab ställer sig positivt till beredskapsbegreppet som definieras i förslaget (krisberedskap och civil beredskap), som fångar kravet på att samtliga stadens verksamheter ska kunna verka och säkerställa att samhällsviktiga verksamheter alltid ska kunna upprätthållas oavsett beredskapsnivå (fred till höjd beredskap). Stokab konstaterar att kraven i flera avseenden är förhållandevis höga, men delar uppfattningen att det är nödvändigt på grund av rådande hotbild och det generellt försämrade omvärldsläget.

För Stokabs eget vidkommande kan konstateras att bolagets uppgift enligt ägardirektiv och bolagsordning är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert optiskt fibernät i Stockholm. Utöver ägaren Stockholms stad har Stokab också kunder som bedriver samhällsviktig verksamhet och som är beroende av bolagets tjänster för att kunna bedriva sin verksamhet. Utifrån denna uppgift är bolagets ansvar under höjd beredskap att bedriva den verksamhet som är nödvändig för att upprätthålla Stokabkoncernens infrastruktur för att därigenom säkerställa förutsättningarna för elektronisk kommunikation, inte endast för Stockholms stads verksamheter, utan för de verksamheter som är av betydelse för totalförsvaret och som är beroende av bolagets tjänster för att bedriva sin verksamhet. Stokab arbetar därför kontinuerligt för att tillse att bolagets infrastruktur finns tillgänglig över tid, i samtliga beredskapsnivåer, för att säkerställa dessa verksamheter.

Stokab vill emellertid resa en fråga avseende vad som i förslaget anges om stadens sektorsorganisation för civil beredskap. Där anges att en sektor är ”elektroniska kommunikationer, post och cybersäkerhet”. Det är en avvikelse från vad som tidigare angivits med Stokab som sektorsansvarigt bolag för sektorn elektronisk kommunikation och cybersäkerhet. Post har inte nämnts tidigare och faller utanför bolagets verksamhetskompetens. På nationell nivå samlas elektroniska kommunikationer och post i samma beredskapssektor, vilket är naturligt givet att den sektorsansvariga myndigheten i det fallet är Post- och telestyrelsen, med tillsyn över båda verksamhetsområdena. Aktörerna inom sektorn elektroniska kommunikationer samverkar dock endast sinsemellan avseende just elektroniska kommunikationer, inte med postsektorn. Ett förtydligande av vad som avses med att inkludera post i stadens sektorsorganisation samt var ansvaret för post är tänkt att ligga vore därför av vikt.

Stokab anser att det är genomtänkt och ändamålsenligt att det i förslaget anges tydlig styrning avseende det systematiska säkerhetsarbetet samt vikten av risk- och sårbarhetsanalyser. Bolaget ställer sig också positivt till att det i förslaget anges att kommunstyrelsen, som stöd i det lokala säkerhetsarbetet, ska förse nämnder och bolagsstyrelser med stadsövergripande lägesbilder utifrån den omvärldsbevakning som sker centralt. Stokab instämmer vidare i vad som anförs i förslaget beträffande vikten av samverkan och utbildning samt övningar.

Som följd av det ovanstående och i linje med inriktningen i förslaget till nytt säkerhetsprogram för kommunkoncernen Stockholms stad kommer Stokab under 2024 fortsätta att höja bolagets förmåga inom beredskapsområdet och därmed även stärka bolagskoncernens förmåga inom totalförsvaret. Arbetet med att höja säkerheten i strategiskt viktiga delar av nätet fortsätter successivt, som ett led i att säkerställa tillgängligheten till såväl samhällets offentliga tjänster som kommersiella tjänster. Utbyggnaden och kapacitetsförstärkningen av områdes- och anslutningsnoder är strategiska åtgärder i detta säkerhetsarbete, vissa noder har klassats som skyddsobjekt och ytterligare åtgärder för att stärka robustheten i nätet vidtas under 2024 och framåt. Bolaget kommer under 2024 delta i såväl Stadsö24 som Telö24. Utöver detta kommer även mindre omfattande interna övningar för beredskap (kris- och civil beredskap) att genomföras.

Avslutningsvis understryker Stokab vikten av stadsledningskontorets påpekande att det är väsentligt att tydliggöra och konkretisera säkerhetsprogrammets övergripande målsättningar i form av tillämpningsanvisningar, i likhet med hur staden har arbetat med det nu gällande säkerhetsprogrammet. Bolagets bedömning är alltså att det, för att få reell effekt, inte är tillräckligt med övergripande målsättningar och vägledande principer, utan att det därtill fordras riktlinjer för vilka konkreta åtgärder respektive nämnd eller bolagsstyrelse behöver vidta för att bidra till måluppfyllelse inom sitt verksamhetsområde. Stokab välkomnar därför att kommunstyrelsen ånyo föreslås att ges i uppdrag att ta fram kompletterande anvisningar även till det nya säkerhetsprogrammet som stöd för det praktiska arbetet. När säkerhetsprogrammet har antagits av kommunfullmäktige kommer Stokab att beakta dessa kommande anvisningar utifrån tillämplig lagstiftning samt bolagets uppgift och ägardirektiv och i samband med detta under innevarande år föreslå bolagsstyrelsen att uppdatera Stokabs egen säkerhetspolicy utifrån det nya säkerhetsprogrammet.

***S:t Erik Försäkrings AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

S:t Erik Försäkrings AB har Kommunfullmäktiges uppdrag att stödja arbetet för att staden har ett risk- och säkerhetsmedvetande så att skador förebyggs, att tillhandahålla försäkring samt att skador/incidenter omedelbart ska anmälas in i av S:t Erik Försäkrings AB tillhandahållet skade- och incidentrapporteringssystem.

Då skade- och incidentrapporteringssystemet är av stor vikt för inte bara skadehanteringen, utan även det skadeförebyggande arbetet genom incidenthantering, bör detta system nämnas i säkerhetsprogrammet.

Nedan följer förslag på ändringar i rött av text i remissutgåvan.

4. Ett samordnat säkerhetsarbete med tydlig ansvarsfördelning (Lokal nivå, 4 st.)

De förändringar ni föreslår att rapportering sker enligt lokala instruktioner tar inte hänsyn till att det finns en Riktlinje för incidentrapportering som anger hur och var (vilka system) rapportering sker. Hänvisning till lokala instruktioner innebär en stor risk att rapportering inte sker samfällt för staden i därför avsedda system. Riktlinje för incidentrapportering bör istället uppdateras och anpassas till ändrade system och rapporteringsinstruktioner.

Text:

Chefer i staden har ett särskilt ansvar för att säkerställa att programmets innehåll omsätts till handling och vidareutveckling i verksamheten samt för att medarbetare ges förutsättningar att bidra i stadens säkerhetsarbete. Alla medarbetare i staden ska bidra i stadens säkerhetsarbete genom att uppmärksamma risker i verksamheten och agera förebyggande för att minska dem. Inträffade tillbud, skador, hot eller andra störningar i verksamheten rapporteras omgående i enlighet med lokala rutiner **och Riktlinje för incidentrapportering i Stockholms stad** så att nödvändiga åtgärder kan vidtas. Medarbetare med en roll i verksamhetens kris- och/eller krigsorganisation ska ges goda förutsättningar att verka utifrån givet ansvar.



## 8. Fokusområde: Olycksförebyggande arbete (1 st. s. 26)

Tillägg med anledning av KF uppdrag till SEF samt utökade ägardirektiv i budget 2023 samt 2024.

Text:

För att begränsa ekonomiska effekter av olyckor och skador i stadens verksamheter krävs ett välanpassat försäkringsskydd och skadeförebyggande arbete. S:t Erik Försäkrings AB försäkrar kommunkoncernen och ger stöd till stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att identifiera risker samt att förebygga och minimera skadeverkan. **Det sker genom att staden har en etablerad samverkan med S:t Erik Försäkrings AB på central (strategisk) och lokal nivå samt att S:t Erik Försäkrings AB ansvarar för stadens incidentrapporteringsystem.**

***Mässfastigheter i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:***

- Stockholmsmässan AB har inga invändningar eller tillägg avseende de synpunkter och förslag som Stadsledningskontoret för fram avseende justerat säkerhetsprogram. Vi står bakom både struktur och fokusområden; även om vissa delar inte är prioriterade för vårt uppdrag.
- I programmet 5:e kapitel avseende det systematiska säkerhetsarbetet föreslår Stockholmsmässan att avsnittet avseende RSA eller VOR förtydligas för att förenkla för stadens bolag som inte har en så kallad samhällsviktig verksamhet. Vi önskar att programmet eller kommande tillämpningsanvisning förtydligar om RSA endast gäller nämnder och bolag med samhällsviktig verksamhet eller om RSA omfattar samtliga nämnder och bolag oavsett verksamhet.

### **Polisregion Stockholm**

**Polisregion Stockholms** yttrande daterat den 27 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Polisregion Stockholm har tagit del av Stockholms stads säkerhetsprogram. Programmet omfattar i mångt och mycket de gemensamma utmaningar som polisregionen och staden har i samverkan kring brott och säkerhet.

Vi ser fördelar med att såväl våra egna som stadens styrdokument har liknande vokabulär och metodik. Därför vill vi påpeka att det i kapitel 3, sidan 9 nämns att ”De flesta terrorattentaten i västvärlden har på senare år utförts av enskilda individer”. Vi menar att den gemensamma nomenklaturen i detta bör vara ”ensamagerande individer”. Vi ser inga problem med att den ursprungliga skrivningen står kvar men då refererar till erfarenheter som gör gällande att de flesta ensamagerande individer som genomför terrordåd oftast har en eller flera personer bakom sig som anstiftat, utbildat, drivit på terroristen att genomföra dådet. Terroristen är därmed inte ensam även om denne utfört själva attacken helt själv.

Angående avsnitt 9 om personsäkerhet så ser polisregion Stockholm att vi kan och bör hitta och utveckla samverkansformer och samarbete gällande hot och våld mot person samt otillåten påverkan. Både polisregion Stockholm och Stockholms stad har medarbetare som arbetar i verksamheter och förvaltningar som är särskilt utsatta. Fokus kanske initialt ska läggas på medarbetare som kommer i direkt kontakt med riskmiljöer eller som arbetar inom särskilt ansatta verksamheter.

Vi har tidigare lämnat synpunkter på Stockholms stads trygghetsprogram och menar att det finns en vinst med att se trygghetsprogrammet och säkerhetsprogrammet som en helhet. Vi ser till exempel att det arbete som Stockholms stads mobila ordningsvakter gör gemensamt i samverkan med Polisen är mycket viktigt, både i det trygghetsskapande arbetet och i säkerhetssammanhang, dock kan vi inte riktigt utläsa detta i vare sig trygghetsprogrammet eller säkerhetsprogrammet.

Polisregion Stockholm har idag stora problem med skjutvapenvåld vilket påverkar invånare i hela länet, såväl i stadskärnan. Här finns också en upplevd otrygghet där förtroendeskapande arbete ute i lokalsamhället är viktigt och regionens samlade resurser behöver hjälpas åt i det arbetet. Polisen är i både brottsförebyggande och brottsutredande arbete beroende av samverkan på alla nivåer och kanske viktigast i det operativa arbetet är just kontakten med stadens ordningsvakter. De kan ge aktuella lägesbilder, dela uppgifter från lokalsamhället och ta emot relevant information från Polisen för att tillsammans verka för en tryggare miljö. Här fyller ordningsvakterna en mycket stor roll och de kan utöver att skapa trygghet även bygga relationer med närsamhällets aktörer i form av företagare, föreningar och boende i områden som är drabbade. Det arbetet är viktigt för att skapa förtroende för myndigheter och samhällsfunktioner i stort. Arbetet sker parallellt med flera aktörer och effekten kan därför många gånger dubblas med ordningsvakternas arbete.

I det gemensamma arbetet med att bygga upp vårt civilförsvaret har kommuner och Polismyndigheten många beröringspunkter och gemensamma behov och lösningar. Arbetet med säkerhet ute i samhället kommer vid kris och ofred att vara extra viktigt och allt stöd som Polismyndigheten kan få i detta arbete kommer att frigöra poliser till andra angelägna arbetsuppgifter. Ordningsvakter kommer här att vara en vital resurs som komplement till poliser ute bland befolkningen.

Ett exempel är de dryga 30-talet Trygghetspunkter som upprättas vid kris i samhället där befolkningen kan få stöd och hjälp av kommunen/staden. Även Polismyndigheten har i sin planering för avsikt att närvara och behovet av att upprätthålla säkerheten på dessa platser är ett exempel på uppgifter där ordningsvakter kan komma att fylla en viktig funktion.

Sammanfattningsvis ser Polismyndigheten att Säkerhets- och Trygghetsprogrammen bör adressera vikten av de mobila ordningsvakterna då de tillför värden i form av faktiskt säkerhet, upplevd trygghet och ökat förtroende bland befolkningen i Stockholms stad.

Det bistånd som ordningsvakterna lämnar Polismyndigheten gör också att vi kan göra ett bra arbete ute i lokalsamhället och tillsammans täcka in många områden för att öka säkerhet och skapa trygghet.

### **Storstockholms Brandförsvaret (SSBF)**

**Storstockholms Brandförsvares** yttrande daterat den 27 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

SSBF ser det som mycket positivt att Stockholm stad i sitt säkerhetsprogram tar ett helhetsgrepp kring stadens säkerhetsarbete. Säkerhetsprogrammet följer en tydlig struktur vilket gör det lätt för läsaren att ta till sig innehållet.

I säkerhetsprogrammet framgår att planerade åtgärder ska utgå från risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) samt från ett aktivt och systematiskt brandskyddsarbete (SBA). Det finns en del olyckor som detta täcker in och SSBF håller med om att de olyckor som identifieras bör ingå i det förebyggande arbetet. Det kan dock bli missvisade, med risk att olyckor förbises, att skriva att det olycksförebyggande ska utgå från RSA och SBA. Detta då RSA processen är inriktad på samhällsviktig verksamhet medan det olycksförebyggande är mer än det samhällsviktiga. SBA identifierar egentligen inga risker eller utreder konsekvenser av en olycka och det olycksförebyggande arbetet kan därav inte grunda sig på SBA processen. SBA bör snarare vara en del av åtgärderna för att minska olycksrisker för bränder. SSBF föreslår att det omformuleras så att ”det olycksförebyggande arbetet bör utgå från de risker som finns inom kommunen.” RSA och SBA arbetet bör brytas ut i texten för att tydliggöra de olika delarna av det olycksförebyggande arbetet.

## Reservationer m.m.

### Arbetsmarknadsnämnden

#### Reservation av Per Rosencrantz (M)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra

Omvärldsläget som råder inför antagandet av ett nytt säkerhetsprogram skiljer sig markant från den situation som rådde vid antagandet av det föregående programmet. Idag råder det krig i vårt närområde till följd av Rysslands orättfärdiga invasion av Ukraina och säkerhetsläget är osäkrare än på länge. Sverige är också utsatt för en omfattande desinformationskampanj som påverkar samhällets stabilitet. Klimatförändringar ställer också krav på stadens beredskap att hantera händelser som kan vara samhällsstörande.

I egenskap av huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala centrum kan Stockholm antas vara särskilt utsatt för antagonistiska hot, attentat och dödligt våld. Då Stockholm stad ansvarar för nästan en tiondel av landets befolkning är det angeläget att säkerhetsarbetet fungerar väl. God beredskap och redundans i stadens verksamheter och digitala system ska aldrig vara valbart.

Säkerhetsprogrammet är tätt sammanlänkat med andra stadsövergripande styrdokument och det är angeläget att samordningen mellan central och lokal nivå fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det nya säkerhetsprogrammet konstaterar att den centrala krisledningen ska öva årligen och kriskrisledningsnämnden minst en gång per mandatperiod. Med anledning av det osäkra omvärldsläget framhåller vi vikten av att förvaltningar, nämnder och styrelser också har fått möjlighet att öva på olika potentiella scenarion.

Säkerhetsprogrammet kan inte vara ett statiskt dokument under programperioden utan behöver syfta till att konkret stärka Stockholms motståndskraft och beredskap. Under fokusområdet beredskap anser vi att det behövs skarpa skrivningar angående tillgången till skyddsrum då programmet saknar det helt i sin nuvarande form. En stark motståndskraft i Stockholm förutsätter också att medborgare har kännedom och kunskap om stadens säkerhetsarbete. Nämnder och styrelser ansvarar för att kontinuerligt arbeta med informationskampanjer bör också förtydligas för att uppnå programmets intentioner.

Då Stockholm har en stor andel fristående aktörer som är verksamma inom exempelvis omsorg och utbildning möter dessa verksamheter också tusentals stockholmare. Säkerhetsprogrammets skrivningar gällande civilsamhälle och näringsliv är för tunna och det är angeläget att det finns en struktur för samverkan även med aktörer utanför stadens organisation som inte omfattas av Samverkan

Stockholmsregionen (SSR). Detta bör kompletteras och förtydligas utifrån samtliga fokusområden i programmet.

Vi vill också betona vikten av att Stockholm samarbetar internationellt där erfarenheter och arbetssätt kan delas för att bättre förbereda staden på samhällsstörande händelser. Under föregående mandatperiod blev Stockholm medlemmar i Counter Terrorism Preparedness Network (CTPN), ett nätverk av städer, akademiker och oberoende experter vars syfte är att stärka strategisk beredskap och utgör ett gott exempel på kunskapsutbyte.

#### Reservation av Leif Söderström (SD)

1. Att delvis bifalla tjänsteutlåtandet
2. Att därutöver anföra

I remissen gällande Stockholm stads säkerhetsprogram är vänsterextremistiska miljöer inte inkluderade i kategorin för de största hoten mot demokratin, endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Varför det skiljer som det gör, och omständigheterna kring hur beslutet att Stockholms stads säkerhetsprogram inte ska följa Säkerhetspolisens bedömning om vilka de mest hotfulla extremistiska miljöerna är, behöver förklaras.

#### Reservation av Christina Tufvesson (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att istället anföra följande

Vi saknar ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet.

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera

händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadsammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

#### Reservation av Johan Kling (C)

1. Att delvis godkänna förslag på nytt säkerhetsprogram
2. Att därutöver anföra följande

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som att hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att

fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

Inom ramen för totalförsvarsplikten för svenska medborgare mellan 16 och 70 år ryms en betydande andel av stadens anställda. I händelse av höjd beredskap och en aktiverad allmän tjänsteplikt råder särskilda bestämmelser för anställda inom flertalet av stadens verksamheter som anses samhällskritiska, exempelvis restriktioner mot att lämna sin anställning eller hemort. Staden har en skyldighet att informera de anställda som omfattas av den allmänna tjänsteplikten, och bör med fördel tydligt kommunicera dessa förväntningar och förpliktelser även när normalläge råder.

Därtill är det en brist att när det kommer till Stockholms brandförsvars verksamhet sätts ambitionerna endast kopplat till skyddet mot olyckor. Det viktiga arbetet som räddningstjänsten har i att stärka det civila försvaret och inte minst befolkningsskyddet framkommer inte alls. Enligt lag mot skydd mot olyckor har räddningstjänsten också en roll under höjd beredskap och krig, inte minst kopplat till möjligheten att ta emot civilpliktiga men också för transporter av skadade och befolkningsskydd. Nu har civilplikten åter aktiverats och det måste finnas en förmåga att använda dessa på bästa sätt, både i utbildning och övning och en plan för hur dessa ska användas skarpt vid behov. Det är ett underbetyg att uppgiften inte ens syns i ett program som syftar flera år framåt, i en tid av krig i vårt närområde som dessutom riskerar sprida sig till fler länder kommande år.

Staden initierade även under förra mandatperioden Trygghetspunkter på flera platser runt om i staden. Trygghetspunkternas syftar till att vara en punkt dit oroliga invånare kan vända sig vid långvariga strömavbrott, vid stormar och vid problem med vattenförsörjningen. En ytterligare informationsinsats till invånarna bör lyftas inom ramen för ett säkrare Stockholm.

### **Exploateringsnämnden**

Reservation av Dennis Wedin m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Svante Linusson (C)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Johan Kling (C).

## **Fastighetsnämnden**

Reservation av Henrik Virro m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Sergej Salnikov (SD)

1. att delvis godkänna kontorets förslag till beslut samt
2. att därutöver anföra följande:

I remissen gällande Stockholm stads säkerhetsprogram är vänsterextremistiska miljöer inte inkluderade i kategorin för de största hoten mot demokratin. Endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Vi efterfrågar därför en komplettering av säkerhetsprogrammet.

Reservation av Hansi Karppinen (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

## **Förskolenämnden**

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att istället anföra följande

Vi saknar ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få. Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för



cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet.

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

Den systematiska kontrollen för informationssäkerhetsarbetet har i förskolenämndens verksamhetsberättelse bedömts som ej tillräcklig i uppföljningen av internkontrollplanen samt DSO:s årsrapport. Det här är aspekter som också bör bemötas inom ramen för stadens säkerhetsarbete.

#### Reservation av Ismail Ali (C)

1. Att delvis godkänna förslag på nytt säkerhetsprogram
2. Att därutöver anföra följande

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle. Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder

och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

## **Idrottsnämnden**

Reservation av Mikael Sundin m.fl. (M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Leif Söderström (SD)

1. Att delvis bifalla tjänsteutlåtandet
2. Att därutöver anföra följande:

I remissen gällande Stockholm stads säkerhetsprogram är vänsterextremistiska miljöer inte inkluderade i kategorin för de största hoten mot demokratin, endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Varför det skiljer som det gör, och omständigheterna kring hur beslutet att Stockholms stads säkerhetsprogram inte ska följa Säkerhetspolisens bedömning om vilka de mest hotfulla extremistiska miljöerna är, behöver förklaras.

<https://www.sakerhetspolisen.se/hoten-mot-sverige/terrorism-ochextremism/valdsbejakande-extremism.html>

Reservation av Hanna Wistrand (L)

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att istället anföra följande:

Det är bra att förvaltningen i sitt remissvar lyfter socialsekreterares situation, om än kortfattat. Men i den viktiga frågan om hot mot socialtjänsten vill vi se att även utmaningen med underrapporteringen av hot i incidentrapporteringssystemet IA adresseras. Vi menar att staden bör ta ett större grepp kring att systematiskt belysa problemen och uppmuntra medarbetare till att anmäla hot i IA för att underlätta arbetsmiljöarbetet. Erfarenheten visar att medarbetare ibland tvärtom uppmanas att inte rapportera in en del incidenter med budskapet att det handlar om obetydliga saker som hör till en socialsekreterares vardag att hantera. En sådan inställning underlättar inte arbetet att stävja hot och verka för socialsekreterarnas trygga arbetsmiljö.

Vi saknar också ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som drifas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvaret" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

Reservation av Mikael Peterson (C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C).

### **Kulturnämnden**

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Emelie Wassermann (SD)

Se reservation under fastighetsnämnden anförd av Sergej Salnikov (SD).

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

Reservation av Jonas Naddebo (C)

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att istället anföra följande:

Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram. Vi instämmer i Stadsarkivets synpunkt att det bör förtydligas att en god informationssäkerhet är en förutsättning även för delar av säkerhets- och beredskapsarbetet som inte gäller säkerhetsskydd. Programmet hänvisar till att informationssäkerhetsarbetet finns beskrivet i stadens kvalitetsprogram, men brister i informationssäkerhet kan ha allvarliga konsekvenser för övriga säkerhetsområden, som personsäkerhet och beredskap, genom att störa tillgången till nödvändiga resurser, sabotera kritiska system, störa kommunikation, äventyra dataintegritet och öka sårbarheten för fysiska attacker.

Vi saknar även resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag. Samtidigt ökar hotet mot förtroendevalda. Enligt Brottsförebyggande rådet har 25 procent av alla förtroendevalda varit utsatta för trakasserier, hot eller våld.

Detta hot påverkar inte bara individer och familjer utan hotar även vårt demokratiska samhälle. Trots att hot och hat mot förtroendevalda adresseras i säkerhetsprogrammet, verkar det inte vara tillräckligt anpassat för den komplexa hotbilden de möter som beslutsfattare. Hotet kan komma från olika håll, inklusive stater, organiserad brottslighet och missnöjda medborgare som kan påverka politiska beslut. Det är också en brist att säkerhetsprogrammet främst fokuserar på en snäv grupp förtroendevalda. Det är nödvändigt att Stockholms stad säkerställer skydd för

alla förtroendevalda för att vår demokrati ska värnas och för att de ska känna trygghet i sitt arbete och engagemang.

### Ersätтарыttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD)

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala.

Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret.

För kulturnämndens ansvarsområde vill vi särskilt trycka på vikten av att säkerställa tryggheten kring kultur- och fritidsaktiviteter både i centrala Stockholm men även i stadsdelarna där mycket föreningsaktiviteter sker. Otrygghet ska aldrig hindra stockholmarna från att njuta av alla aktiviteter och upplevelser som staden har att erbjuda.

Vi är skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet och otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsaspekt som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge.

### Kyrkogårdsnämnden

#### Särskilt uttalande av Jan Tigerström m.fl. (alla M)

Vi ställer oss positiva till att säkerhetsprogrammet revideras givet det förändrade omvärldsläget och övergripande hotbilden. Moderaterna lämnade i höstas våra synpunkter på hur trygghetsprogrammet behövde ta större hänsyn till tryggheten i de fysiska miljöerna.

På samma sätt kan vi konstatera att säkerhetsprogrammet, för Kyrkogårdsförvaltningens del, är starkt beroende av stadens Miljöprogram. Dels kopplat till hanteringen av extremväder och klimatförändringar, dels kopplat till utformningen av stadens kyrkogårdar. Då ett reviderat Miljöprogram ännu inte

presenterats är det därför ännu oklart hur stadens faktiska arbete med både trygghet, säkerhet och hantering av exempelvis extremväder kommer gå till.

Givet detta ser vi fram emot att löpande få ta del av förvaltningens arbete med att göra stadens kyrkogårdar till trygga och trivsamma platser med en alldeles särskild roll i staden.

### Särskilt uttalande av Ewa-Marie Ås (KD)

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala.

Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret.

För kyrkogårdsnämndens ansvarsområden vill vi särskilt understryka vikten av ett fortsatt utvecklat arbete inom personsäkerhet för både allmänheten och medarbetare på stadens begravningsplatser.

Vi är skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet och otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsaspekt som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge.

### Miljö- och hälsoskyddsnämnden

#### Reservation av Torbjörn Erbe m.fl. (alla M)

1. att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att därutöver anföra följande:

Omvärldsläget som råder inför antagandet av ett nytt säkerhetsprogram skiljer sig markant från den situation som rådde vid antagandet av det föregående programmet. I egenskap av huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala

centrum kan Stockholm antas vara särskilt utsatt för antagonistiska hot, attentat och dödligt våld. Då Stockholm stad ansvarar för nästan en tiondel av landets befolkning är det angeläget att säkerhetsarbetet fungerar väl. God beredskap och redundans i stadens verksamheter och digitala system ska aldrig vara valbart.

Säkerhetsprogrammet är tätt sammanlänkat med andra stadsövergripande styrdokument och det är angeläget att samordningen mellan central och lokal nivå fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det nya säkerhetsprogrammet konstaterar att den centrala krisledningen ska öva årligen och krisledningsnämnden minst en gång per mandatperiod. Med anledning av det osäkra omvärldsläget framhåller vi vikten av att förvaltningar, nämnder och styrelser också har fått möjlighet att öva på olika potentiella scenarion.

Det nya säkerhetsprogrammet är för inte minst miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet starkt sammankopplat med stadens Miljöprogram. Inte minst kopplat till hanteringen av extremväder och klimatförändringar. Då ett reviderat Miljöprogram ännu inte presenterats är det därför ännu oklart hur stadens faktiska arbete med både trygghet, säkerhet och hantering av exempelvis extremväder kommer gå till.

Vidare kan säkerhetsprogrammet inte vara ett statiskt dokument under programperioden utan behöver syfta till att konkret stärka Stockholms motståndskraft och beredskap.

#### Reservation av Maja Boström (C)

1. att delvis godkänna förslag på nytt säkerhetsprogram, samt
2. att därutöver anföra följande:

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet.

Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som att hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom

hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

Samhället behöver kunna hantera många olika kriser, inte minst ligger ett stort ansvar på Stockholms stad att utveckla arbetet med klimatanpassning och rusta staden för framtida extremväder. Den styrande majoriteten måste prioritera och lägga fokus på skyfallsåtgärder och motverkande av värmeöar utifrån värmekarteringen med prioritet på platser med störst behov. Säkerställa att prioriterade skyfallsåtgärder genomförs, samt att skapa incitament för fastighetsägare att genomföra skyfallsåtgärder. Nämnden ska utgöra stöd för stadens samlade skyfallsarbete. Asfalterad mark ska brytas upp för att tillföra mer grönska och hantera skyfall. Därtill behövs klimatanpassningsåtgärder i form av upprustning av vattenledningsnätet, reningsverk och dagvattenhantering.

Utan klimatanpassning kan pågående samhällsutveckling leda till ökad sårbarhet i samhället, med stora framtida kostnader.

## **Socialnämnden**

Reservation av Andrea Hedin m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Jan Jönsson (L)

Se reservation under idrottsnämnden anförd av Hanna Wistrand (L).

Reservation av Kristin Jacobsson (C)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Johan Kling (C).

## **Stadsbyggnadsnämnden**

Reservation av Johan Nilsson (alla M)



Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

### Reservation av Björn Ljung

Se reservation under idrottsnämnden anförd av Hanna Wistrand (L).

### Reservation av Jonas Naddebo (C)

1. att i huvudsak godkänna kontorets utlåtande som svar på remissen, samt
2. att därutöver anföra följande:

Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram. Vi instämmer i kontorets synpunkt att informationssäkerhet bör lyftas fram som ett fokusområde i säkerhetsprogrammet, inte minst mot bakgrund av senaste tidens allvarliga ransomware-attacker. Programmet hänvisar till att informationssäkerhetsarbetet finns beskrivet i stadens kvalitetsprogram, men brister i informationssäkerhet kan ha allvarliga konsekvenser för övriga säkerhetsområden, som personsäkerhet och beredskap, genom att störa tillgången till nödvändiga resurser, sabotera kritiska system, störa kommunikation, äventyra dataintegritet och öka sårbarheten för fysiska attacker.

Vi saknar även resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikers säkerhet. Den politiska debatten har blivit råare och färre engagerar sig i politiska partier idag. Samtidigt ökar hotet mot förtroendevalda. Enligt Brottsförebyggande rådet har 25 procent av alla förtroendevalda varit utsatta för trakasserier, hot eller våld.

Detta hot påverkar inte bara individer och familjer utan hotar även vårt demokratiska samhälle. Trots att hot och hat mot förtroendevalda adresseras i säkerhetsprogrammet, verkar det inte vara tillräckligt anpassat för den komplexa hotbilden de möter som beslutsfattare. Hotet kan komma från olika håll, inklusive stater, organiserad brottslighet och missnöjda medborgare som kan påverka politiska beslut. Det är också en brist att säkerhetsprogrammet främst fokuserar på en snäv grupp förtroendevalda. Det är nödvändigt att Stockholms stad säkerställer skydd för alla förtroendevalda för att vår demokrati ska värnas och för att de ska känna trygghet i sitt arbete och engagemang.

### Trafiknämnden

#### Reservation av Sara Svanström (L)

Se reservation under idrottsnämnden anförd av Hanna Wistrand (L).

#### Ersättaryttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD)

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala.

Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret.

För trafiknämndens ansvarsområden vill vi särskilt understryka vikten av ett fortsatt utvecklat arbete inom fordonshinder mot attentat, ett stärkt arbete mot singelolyckor i trafiken samt en mer restriktiv hållning gentemot insatser i gaturummet som påverkar utryckningsfordons framkomlighet.

Vi är skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet och otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsaspekt som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge.

## **Utbildningsnämnden**

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Linnéa Vinge (SD)

Se reservation under fastighetsnämnden anförd av Sergej Salnikov (SD).

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att istället anföra följande:

Vi saknar ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter

med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna. Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet.

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

Ur ett skolperspektiv skulle vi vilja se att Säkerhetsprogrammet adresserade hot mot lärare. Det är viktigt att Utbildningsförvaltningen aktivt uppmuntrar medarbetare att rapportera incidenter i stadens IA-system. Ifjol rapporterade tidningen Vi Lärare att antalet anmälningar av hot och våld mot lärare under en tioårsperiod mer än fördubblats samtidigt som antalet barn i grundskoleåldern bara har ökat med drygt 20 procent.

#### Reservation av Claes Nyberg (C)

1. Att delvis godkänna förslag på nytt säkerhetsprogram
2. Att därutöver anföra följande:

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit

råare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som att hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

I programmet saknas också en utvecklad problematisering av riskerna inom skolområdet vid händelse av intrång i stadens digitala system. Särskild vikt borde exempelvis sättas till att skydda Barn- och elevregistret samt befintliga underlag för betyg- och bedömning för elever som just nu finns i stadens skolor. En förlust av denna data, eller fördröjning i återställande kan allvarligt påverka medborgarnas rättssäkerhet i form av tillgång till underlag som visar deras meriter utifrån genomförd eller kommande myndighetsutövning. På samma sätt är det av yttersta vikt att information om barns och vårdnadshavares bostadsadresser inte, som tidigare skett vid intrång i Skolplattformen, lagras med bibehållen säkerhet och även inte riskerar att raderas i det fall skola och samverkans partners för sociala insatser behöver ha tillgång till dessa uppgifter.

Därtill är det en brist att när det kommer till Stockholms brandförsvars verksamhet sätts ambitionerna endast kopplat till skyddet mot olyckor. Det viktiga arbetet som räddningstjänsten har i att stärka det civila försvaret och inte minst befolkningsskyddet framkommer inte alls. Enligt lag mot skydd mot olyckor har räddningstjänsten också en roll under höjd beredskap och krig, inte minst kopplat till möjligheten att ta emot civilpliktiga men också för transporter av skadade och

befolkningsskydd. Nu har civilplikten åter aktiverats och det måste finnas en förmåga att använda dessa på bästa sätt, både i utbildning och övning och en plan för hur dessa ska användas skarpt vid behov. Det är ett underbetyg att uppgiften inte ens syns i ett program som syftar flera år framåt, i en tid av krig i vårt närområde som dessutom riskerar sprida sig till fler länder kommande år.

#### Ersätтарыttrande av Frida Bondesson (KD)

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala. Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret. Vi är dock skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet och otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsaspekt som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge.

#### Äldrenämnden

##### Reservation av Hugo Laigar m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

##### Reservation av Rosie Rothstein (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att istället anför följande

Vi saknar ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner. En fråga som är aktuell för Äldrenämnden är de digitala låsen. Det behövs beredskap inför eventuella attacker mot detta system som kommer att implementeras i omsorgen.

#### Reservation av Thomas Wihlman (C)

1. Att delvis godkänna förslaget på nytt säkerhetsprogram
2. Att därutöver anföra följande

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom till exempel socialtjänst, tillsyn, upphandling med mera. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns.

Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

Därtill är det en brist att när det kommer till Stockholms brandförsvares verksamhet sätts ambitionerna endast kopplat till skyddet mot olyckor. Det viktiga arbetet som räddningstjänsten har i att stärka det civila försvaret och inte minst befolkningsskyddet framkommer inte alls. Enligt lag mot skydd mot olyckor har räddningstjänsten också en roll under höjd beredskap och krig, inte minst kopplat till möjligheten att ta emot civilpliktiga men också för transporter av skadade och befolkningsskydd. Nu har civilplikten åter aktiverats och det måste finnas en förmåga att använda dessa på bästa sätt, både i utbildning och övning och en plan för hur dessa ska användas skarpt vid behov. Det är ett underbetyg att uppgiften inte ens syns i ett program som syftar flera år framåt, i en tid av krig i vårt närområde som dessutom riskerar sprida sig till fler länder kommande år.

Särskilt uttalande av Robert Mjörnberg m.fl. (alla V), Felix Finnveden m.fl. (alla S) och Vivianne Gunnarsson m.fl. (alla MP)

Vi delar huvudsakligen förvaltningens svar på remissen. Det framgår att säkerhetsprogrammet är avgränsat till gällande regelverk inom området och att programmet är tydligt med att det är scenarioneutralt vilket innebär att staden ska kunna hantera samhällsstörningar oavsett vad det är för händelse som inträffar eller vilken verksamhet det gäller. Vi vill ändå särskilt betona vikten av äldreperspektivet när det kommer till stadens krisberedskapsarbete. I händelse av kris eller krig behöver äldre ha möjlighet att t.ex. ta sig till de trygghetspunkter som nämns i ärendet och

som är spridda över staden i ett relativt glest nätverk. I den vidare beredningsplaneringen är det därför av stor vikt att programmets riktlinjer kompletteras för att säkerställa att de särskilda behov som finns hos olika personer i Stockholm, däribland äldre, tillgodoses. I detta arbete behöver också aktiviteter ske i centrala nämnder och stadsdelsnämnder.

### Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD)

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala.

Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret.

Inte minst covid-19-pandemin visade på behovet av att höja beredskapen för stadens äldreomsorg. Detta arbete måste ske strategiskt och långsiktigt. Det är även glädjande att säkerhetsprogrammet också lyfter vikten av kontinuitetshantering, något som inom äldreomsorgen kan innebära skillnaden mellan liv och död.

Vi är dock skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet och otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsaspekt som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge.

### **Bromma stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Findel Madison (SD)

1. att delvis bifalla tjänsteutlåtandet, samt
2. att därutöver anföra följande

I den version av Stockholm stads säkerhetsprogram som gått ut för remiss i Bromma stadsdelsnämnd pekas endast islamistiska och högerextremistiska miljöer ut i



kategorin för de största hoten mot vår demokrati, vilket innebär en annan bedömning än Säkerhetspolisens aktuella lista som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Sverigedemokraterna menar mot den bakgrunden att denna avvikelse ska påtalas i remissvaret.

Särskilt uttalande av Louise Minnhagen (L) och Mattias Keresztesi m.fl. (alla M)

I Stockholms stads säkerhetsprogram saknar vi ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som drifas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvaret" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet.

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

Reservation av Gustav Johansson (M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Peter Backlund (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

### **Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd**

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Runar Finnman (SD)

1. Att delvis yrka bifall till tjänsteutlåtandet.
2. Att därutöver anföra

Ett remissärende gällande Stockholm stads säkerhetsprogram, har inkommit till Hägersten-Älvsjö Stadsdelsnämnd för yttrande. Sverigedemokraterna anser att viktiga aspekter lyfts fram i programmet men är dock kritiska till att vänsterextremistiska miljöer inte är inkluderade bland de kategorier som utgör de största hoten mot demokratin. Vi har observerat att endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut i programmet vilket är en bedömning som skiljer sig åt från Säkerhetspolisens aktuella lista vilket även den inkluderar den vänsterextrema miljön.

Mot den bakgrunden efterfrågar vi en komplettering av säkerhetsprogrammet utifrån det avseendet.

Reservation av Inger Swahn (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

Reservation av Shahin Soltan (C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C).

### **Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd**

Reservation av Michaela Hollis (KD), Aras Amin m.fl. (alla M), Martin Hall (L) och Linn Bessner (C)

Sverige befinner sig i det svåraste säkerhetsläget sedan andra världskriget. Rysslands anfallskrig mot Ukraina innebär ett ökat hot även mot Sverige. Det finns en rad olika faktorer som ligger bakom regeringens och överbefälhavarens varningar om ökad krigsrisk under säkerhetskonferensen Folk och Försvar i januari 2024. Vi måste därför vara förberedda så långt som möjligt, på alla nivåer, i hela samhället.

Stockholm stad arbetar med en eskaleringstrappa vid händelse av kris och krig, där den främsta skillnaden är graden av central samordning och ledning. Om Sverige befinner sig i krig gäller per automatik högsta beredskap i eskaleringstrappan och då tillämpas särskild lagstiftning. Samhällsviktiga verksamheter ska prioriteras under höjd beredskap och samhällets resurser måste först gå till de allra mest utsatta. Med anledning av detta vill vi fråga stadsdelsförvaltningen:

1. Vilka åtgärder har stadsdelsförvaltningen vidtagit och vilka åtgärder planerar man att vidta för att stärka beredskapen inom stadsdelsförvaltningens ansvarsområden i händelse av kris eller krig? Vi är medvetna om att denna del inte kan besvaras skriftligt då det är information som är skyddsvärd.

2. Har förvaltningen genomgått en krigsledningsövning i närtid? 3. Vilka är trygghetspunkterna i vår stadsdel och anser förvaltningen att de är ändamålsenliga för allvarliga eller längre samhällsstörningar?

4. Hur många skyddsrum finns i vår stadsdel? Är de brukbara, om inte finns det planer på att iordningställa dem?

5. Hur arbetar förvaltningen för att öka kännedomen om trygghetspunkter och närmaste skyddsrum till medborgarna?

6. Vid händelse av kris eller krig, bör de flesta invånare kunna ombesörja sig själva med el, vatten och mat, under en tid. Planerar förvaltningen några aktiviteter för att öka medvetenheten kring detta hos medborgarna, i egen regi eller tillsammans med en frivillig försvarsorganisation?

### **Järva stadsdelsnämnd**

Reservation av Ole-Jörgen Persson m.fl. (M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Ghazal Saberian (SD)

Se reservation under fastighetsnämnden anförd av Sergej Salnikov (SD).

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

Reservation av Patrick Amofah (C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C).

### **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

Reservation av Henrik Sjölander m.fl. (M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Charlotta Schenholm (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

Reservation av Lars Norén (C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C).

### **Norra innerstadens stadsdelsnämnd**

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).Reservation av Daniele Fava (C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C). Reservation av Anders Lindman (SD)

Stockholm stads säkerhetsprogram inkluderar inte vänsterextremistiska miljöer i kategorin för de största hoten mot demokratin, endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Vi efterfrågar därför en komplettering av säkerhetsprogrammet.

Särskilt uttalande av Linnea Sandström Lange m.fl. (alla L)

Vi saknar ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

### **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Ann Hultmark Fridner (L)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Christina Tufvesson (L).

Reservation av Henrietta Ludwig (C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C).

## **Skärholmens stadsdelsnämnd**

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Tapani Juntunen (SD)

Se reservation under fastighetsnämnden anförd av Sergej Salnikov (SD).

Reservation av Alice Vestlin m.fl. (alla C)

Se reservation under förskolenämnden anförd av Ismail Ali (C).

## **Södermalms stadsdelsnämnd**

Reservation av Jonas Nilsson m.fl. (alla M)

Se reservation under arbetsmarknadsnämnden anförd av Per Rosencrantz (M).

Reservation av Martin Westmont m.fl. (alla SD)

1. Att Södermalms stadsdelsnämnd delvis bifaller tjänsteutlåtandet
2. Därutöver anföra följande:

I remissen gällande Stockholms stads säkerhetsprogram är vänsterextremistiska miljöer inte inkluderade i kategorin för de största hoten mot demokratin, endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Vi efterfrågar därför en komplettering av säkerhetsprogrammet som går i linje med Säkerhetspolisens riskbedömning.

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit råare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som att hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa. Även stadsdelspolitiker, främst kanske ledamöter i sociala delegationen, kan vara utsatta.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

#### Särskilt uttalande av Anne-Lie Elfvén m.fl. (alla L)

Se särskilt uttalande under Norra innerstadens stadsdelsnämnd anfört av Linnea Sandström Lange m.fl. (alla L)

#### Ersättaryttrande av Erik Ehrs (KD)

Förslaget till säkerhetsprogram för Stockholm är i grunden positivt. Den grundläggande strukturen för hur staden identifierar, möter och motverkar säkerhetsrelaterade problem är i stora delar likalydande med den blågröna majoritetens program för åren 2020-2023.

Stockholms tidigare säkerhetsprogram togs fram år 2019-2020 före pandemin, den ryska invasionen av Ukraina och den höjda terrorhotsnivån. Den allra största förändringen i programmet utgörs helt naturligt av en markant förändrad hotbild och ett fördjupat fokus på totalförsvarets olika delar, inklusive ett nytt kommunikationsmål för staden om stärkt motståndskraft och försvarsvilja. Stadsledningskontorets arbete med att bygga upp kris- och krigsorganisationer, samt den utökade förståelsen för risker och samhällsstörningar är ett välkommet uppvaknande.

Utgångspunkten i revideringen är att tydliggöra stadens ambition, anpassa säkerhetsarbetet till rådande omvärldsläge samt nya lagar och riktlinjer på området. Fokusområdena som pekas ut är:

- **Beredskap** (ersätter *krisberedskap* och *civilt försvar*, omfattar fortsatt båda områdena)
- **Säkerhetsskydd** (ersätter *säkerhetsskydd* och *informationssäkerhet*, omfattar ej längre informationssäkerhet som istället omhändertas i stadens kvalitetsprogram)
- **Olycksförebyggande arbete** (bibehålls i sin helhet)
- **Personsäkerhet** (ersätter *förebygga otillåten påverkan samt hot och våld mot anställda*, omfattar ej längre otillåten påverkan som omhändertas i trygghetsprogrammet).

Att *informationssäkerhet* bryts ut i sin helhet för att adresseras i stadens kvalitetsprogram är inte helt rationellt. Informationssäkerhet omfattar mer än risken att läcka personuppgifter och bibehållen kvalitet i kommunens verksamheter. Inte minst är detta uppenbart iom den aktuella it-attacken på statens servicecenter som påverkat flera myndigheter. Informationssäkerheten är högst relevant ur ett säkerhetsperspektiv och bör vara kvar.

Att *otillåten påverkan* anses omhändertas i trygghetsprogrammet är inte heller bra. Otillåten påverkan kan delas upp i två delar – utövandet av otillåten påverkan och de av stadens anställda som blivit utsatta för påverkan. I det reviderade säkerhetsprogrammet bibehålls fokus på den senare delen i form av rutiner för hur personalen ska säkras och omhändertas vid sådana tillfällen. Det står vi helt bakom. Vad vi däremot inte förstår är varför man glömmer bort delen om otillåten påverkan ur ett säkerhetsperspektiv. Det handlar om mer än att påverka biståndsbeslut och bygglov. Att på ett olagligt sätt försöka påverka demokratiska beslut, myndighetsutövning eller påverka organisationen i skadligt syfte är i allra högsta grad en säkerhetsfråga som bör lyftas tillbaka i programmet.

I programmet skrivs det att för kritiska beroenden och/eller samhällsviktig verksamhet som bedrivs i extern regi ska nämnder och bolag i sina kravställningar säkerställa motsvarande säkerhetsnivå som om verksamheten bedrivits i egen regi. Denna ambition delar vi helt och utgår från att nämnder/bolag utöver kravställning också tydligt kommunicerar detta med sina entreprenörer för att säkerställa att de externa aktörerna förstår kraven. Målet måste vara att stadens verksamhet i sin helhet – såväl externt som egen regi – utförs och inte enbart *beställs* i enlighet med säkerhetsprogrammet.

Det tidigare säkerhetsprogrammet löpte ut 31 december 2023. Det är anmärkningsvärt att revideringen inte påbörjades mycket tidigare för att undvika ett glapp. Avslutningsvis noterar vi att den tidigare skrivelsen om ett rådgivande säkerhetsråd till kommunstyrelsen saknas; detta ställer vi oss frågande inför.



